

Ђорђе Нешић
ДЕСТИЛАТИ
(Изабране пјесме)

Едиција
Вишињићева напрада

Уредници
Небојша Кузмановић
Срђан Малешевић

© Архив Војводине, Књижевна заједница Шид, 2025.

Ова публикација у целини или деловима не сме се умножавати, прештамповати или преносити у било којој форми или било којим средствима без дозволе аутора или издавача нити може бити на било који други начин или било којим другим средствима дистрибуирана или умножавана без одобрења издавача. Сва права за објављивање књиге задржавају аутор и издавачи по одредбама Закона о ауторским правима.

*Објављивање ове књиге подржала је Покрајинска влада
Аутономне Покрајине Војводине*

Ђорђе Нешић

ДЕСТИЛАТИ

(Изабране пјесме)

2025.

1.

ВЕЛИКА СЕОБА

МАНАСТИР ВОДИЦА У ДАЉ ПЛАНИНИ

*Свеїејши ѱоклоник їрода Госїодња
И несаїориве свеїе куїине,
Глава која је светачкој подобна
Дојаха довде на челу скупине.*

*Кир Арсеније подиже обрве
(Ту, на северу, где Дунав мирише.
Дрхте од мириса коњске ноздрве
И међу народом шапат шири се):*

*Данас је свеїац, Преображење,
И месїо ово, до јуче нам сїїрано,
Преобрази се у вечно свеїилишїе.*

*Ту аїаренске руке ѱонижење
Неће нас сїиїи. Од Боїа је дано
Да душа овде молиїву ми ишїе.*

КИР АРСЕНИЈЕ

Чија чаша, ѿоѿа и Оченаш

Ваша је ово земља, ваша вода и шума,
нађите овде спокој, не пожелите друма.

Овде садите липе и заројите пчеле;
нек се одавде само ласте и роде селе.

И када будете једном чврсте домове дигли,
не заборавите ко сте и одакле сте стигли.

Будите кротки и вредни ко заједнице мравље;
не заборавите никад на слатко православље.

А када искушења уђу у душу вашу,
присетите се оне о чаши и Оченашу!

СПОМЕН НА ПУТОВАЊЕ
СТЕФАНА РАВАНИЧАНИНА
ДО МАНАСТИРА СВ. НИКОЛЕ
У ОРАХОВИЦИ У ДОБА ВЕЛИКЕ СЕОБЕ

Грешни скитачу Стефане,
Трње и гола стопала.
Опет би да нас нестане,
Опет нас беда спопала.

Сви смо ми мраком начети
И зло нас време порађа.
Ко да смо грешком зачети,
Туге нас не ослобађа.

Већ нам се мука тростручи,
Главе нам стежу обручи,
Слово нам држе снобови.

И гониће нас довека,
Нестаће нашег човека.
*Остаће само њихови.*¹

¹ Милош Црњански

ВЕЛИКА СЕОБА УДОБЕ GERKINE NESCHINE²

*Ог ове светіе лиіе нећемо никуд даље.
По њој нам Сведржишељ ѿоруке ѿајне шаље.*

*Чујеће ли ігје ѿасу дожје овчице ѿчеле?
Зује да овдје се скрасе они који се селе.*

*Осјећаће ли мирис који вам надима њедра?
То Драва у Дунав ѿразни своја ѿрејуна ведра.*

*Ту, ігје се інијезде ласіе и ігје клејећу роде,
нећемо осіаіи іладни, ѿоред шуме и воде.*

*Ту ћемо ѿравіи кућу од блаіа, ѿрске и ѿљеве,
склониіи ѿрокисле косіи исіод њезине сіјреве*

*јер цури нам за враіом већ чеііргесей дана
како нас с оіњишиіа диже ѿохара Аіарјана.*

*Кад јуііром рано сунце руменом лиіу окуіа,
хљеб ћу исіећи велик као вас ѿројица скуіа.*

*Сузе за мртвим мужем марамом скупи удова
и посла мусаву дјецу да се наједу дудова.*

² Према породичном предању, Нешина удовица Гркиња (лично име), с три сина, населила се у Бијело Брдо, код велике липе, у доба Велике сеобе. Податке о Gerkinі Neschinoј биљежи аустријски попис становништва почетком 18. вијека .

ОСВРНИ СЕ, СПАСИТЕЉУ

Што пушташ да нас одводе
у бестрагију, Господе?

Коме ће трешње да руде
ако на̑с овде не буде?

Што гледаш како нам коже
на бубњу затежу, Боже?

Ко ће да крчи богазе
ако нам гробља погазе?

Што ли нам чаше најгорче
уснама приносиш, Творче?

Који тег ће да повеже
два језика равнотеже?

Млинови нас страшни мељу.
Осврни се, Спаситељу.

МОЛИТВА ЗАСПАЛОМ ГОСПОДУ

Раздешен живот. Празне речи.
Прозукли звуци из љуштуре.
Више ни АЗ не умам рећи.
Кроз шупље дане цуре уре.

Потрошен простор. Туђе време
истину руча, лаж вечера.
И као тесто буја чемер
и као мехур пласне вера.

Залудно све је. Прах, пепео.
Сече ме, Боже, ветар мачем.
Брда, на која си ме пео,
рупе су, јаме, голубњаче...

Парија сад сам. Кловн без лица.
Прамен таштине и сујете.
Моје су грешке. И кривица.
У лаж свеошту сам уплетен.

А нисам пророк. Ни врач нисам.
(Многи ће рећи: све сам знао!)
Сису свих зала и сам сисам
и ригам што сам посисао.

Меланхолија. Језик опор.
Ко из неуста, као с леђа.
„Тад морало се у свој чопор
кад покласмо се око међа.”

Прозиран расплет. Прах, пепео.
Зато Те молим (мани чегрст!),
када одважеш мој удео,
проспи звезданог праха прегршт

на празан живот, празне речи
и љуту траву шаљи за лѣк
да кажем што је дано рећи,
ил ме у ћутњи склопи навек.

ПРОГНАНИК

Рука још нађе опушак,
нога још напипа ослон,
али се душин одушак
не бави својим послом.

Око још памти пламичак,
свих чула слатки отров,
ал кожа већ слути чичак
као последњи покров.

Урезао се пораз
у испијени образ,
иступио се жилет.

Чека уморни номад
да се одигра комад
за који не треба билет.

ЕЛЕГИЈА ПОВРАТНИКА

А шта сад рећи? Зашто? Ко ме? Како?
Кад оде све кроз сито и решето.
Узалуд сам се смијао и плако
И завлачио у михољско љето.

И узалуд сам бибер патетике
У свакодневну досипао супу
И понављао лекције етике
Слона згураног у мишију рупу.

Сад мирно примам увреде и лажи,
Прегорио сам као сијалица.
Спокојан чекам оног што ме тражи
И не отресам клупка пијавица.

Тек застраши ме каткад звук охоли
Којим празнина одјекне у мени.
И с прољећа ме понекад заболи
Кајсије ране пупољак румени.

БАЛАДА

Од Будима – ни прам дима!
Где је, шта је Сентандреја?
Горак укус у устима –
празна гнезда, шупља стреја.

Од Печуја – до нечуја.
Пусте земље мале Влашке.
Према Рашкој збег лелуја
као раци – унатрашке.

Хидроними, топоними
препуштени тми и зими:
по своје је дошо ђаво.

Клекле врбе понад воде:
све што вреди опет оде –
низ Дунаво, низ Дунаво.

2.

УТОЧИШТЕ ЗА БОСА СТОПАЛА

ПРВА СЛИКА

Као да је стрепња давна
прикљештена оковима.
Отвори се, слико тавна,
запретена у сновима!

Дјечак чучи испод стола,
на поду од иловаче.
Псовка, вика, звук до бола,
ријечи које мало значе:

Цијело крдо...иод лед...свиње...
(Видим тек огромне кломпе -
из њих вири слама с ињем...)
Ужурбано, с вишком помпе,

туђи јед се у ме стушти,
надели се у сновима;
и слушаћу, док ме има,
глас који по мени пљушти.

ИВАЊДАНСКА ВАТРА

то у оку што запламти на трен
сев је давне ивањданске ватре

која нам је у тми ископала
уточиште за боса стопала

тај избачај (изнад ватре пропет
а враћа те у прашину опет)

биће мера јалових прегнућа
којом ће се надимати плућа

кад количник светлости и таме
издели нас на слабе и саме

БЕЛИ СЕ КОЦКА ШЕЋЕРА

Као с пролећа ритове,
плави ме вода сећања
и боји беле листове
руменом мајских трешања.

И видим: очи ждребета,
смеђе као у детета
(Дечак је малко старији,
јуре по башти, авлији...)

И дечак рже ждребећи,
ждребе се смеје детиње,
бели се коцка шећера.

Залуд се на све церећи,
ту храну, слику светиње,
не може зло да вечера.

БЕЛИ ДУД ПРЕД КУЋОМ

ни трага ни гласа ни на пању пања
избрисан гумицом из књиге постања

опрали су руке ништавила жреци
који иду земљом с једном речју: сеци

исколачено их од беса и страха
посматрале очи петогодишањака

сад чудом у мени бели дуд нарасте
кад до крви сљуштим успомема красте

чулима га храним не би ли опстао
да ми вратим део оног што је дао

и моје ће руке да му буду гране
све док и по мени лишће не попане

АПОТЕОЗА ПРАШИНИ

Од таквог материјала
Адама месио је Бог.
Ко да је душу имала
кад у њу крочиш босоног.

Кад лети деца и коњи
дигну је у небеса,
чини се ко да и они
остану без телеса.

Рзање само и цика,
с краја на крај видика,
чују се све док у трену

сунце кајасе стегне
а прашина се слегне
и падне опет по свему.

КОВАНЛУК

Боже дај да опет сањам
беле цветове локвања

воду што се не таласа
(ако души има спаса)

дај да у сну видим шљуку
кошницу у кованлуку

да ме отргну из мрака
пузавице купињака

да не слушам лавез паса
(ако души има спаса)

КЕБИН СОКАК*

кебин сокак ме води доле до старе драве
врбове кврге и грбе опет ми душу плаве

као да чујем чекић (или то детлић лупа):
можда се бакрени котлић извлачи из калупа

као да видим сома (или је гужва сламе)
о грани белог дуда у дечјем оку пламен:

за вечеру ће чорба а не дудиње само...
одједном: све утихну слика се прекри скрамом

тргнем се: пут преда мном избрабоњала овца
кебин сокак је село под травом јасеновца

стаза до старе драве води кроз иловачу
кад ће и која оловка писати завршни рачун

*Насеље у близини Бијелог Брда у којем су до 1941. живјели Роми

БИЈЕЛО БРДО

нема брда а ипак се иза ваља
рика крда од Сарваша и од Даља

нема бијелог све мрачина до мрачине
тоне тијело у помије и сплачине

душа села: сјајна кугла водоторња
лебди врела изнад кућа: глава горња

свима мета на чистини јулског неба
центар свијета: кроз нишан је сунце вреба

затопе ли нашом крвљу њена крила
гутаће нас црна рупа ништавила

АТАР

орао мишар изнад атара
спиралу смрти у лету ствара

пролазим моран кроз реку блата
не видим слику суноврата

све иза мене је поткано стравом
опет ће неко платити главом

а испред мене гола стрништа
хладноћа магла и пут у ништа

ПРУД

кад силне воде буду
радиле нам о врату
бићемо сви на пруду
као на арарату

по угледу на чапљу
на једну ногу стати
гледати како капљу
живота наших сати

чекати птицу врану
да нам прекрати муку
да спусти врбову грану
ил дамјанову руку

АЛАСКА КУЋА

нема аласке куће и нема уточишта
хоће ли после свега иза нас остати ишта

на крову рано би сунце синуло ко злата унца
сад када нема крова хоће ли бити сунца

много смо пута у кући љуштећи дечје красте
слушали летњи пљусак и воду како расте

у њој смо чисте душе пуне земнога шара
уљуљкивали шумом трстика и шевара

ко пилад на чистини коју орао вреба
сад смо влажни од земље и покисли од неба

иза нас изгледа ипак неће остати ништа
јер нема аласке куће јер нема уточишта

КОПАЧКИ РИТ

појмиш ли брате ову тескобу
у земуници као у гробу

већ ти се мота око врата
комарац – претходник целата

долеће јато корморана
по рибље месо сваког дана

а ћук очију пуних уља
вреба пацова крај пасуља

баченог синоћ из мањерке
јесмо ли жртве или смо зверке

испружи ноге кичму не криви
пробудиће нас ако смо живи

СТАРА ДРАВА

после мајчине твоју смо сису сисали
други на шкрге ми смо на трску дисали

у твоје блату протезали смо удове
на бајиру ти зобали црне дудове

сад нам издуби у кориту земунице
ако прснемо ко мехури сапунице

и припреми нам лињаке штуке шаране
за парастосе за даће и за саране

па нек нас лише светла и вида очињег
у теби све завршава и све почиње

ИГРА

Ђорђу Сладоју

Пређа, која се одмота с чекрка,
одводи ме из црне пустолине
у двориште где кокош чепрка
прашину која суне у висине

и светли попут сребрнога праха,
хранећи сјајем белу пчелу душе.
Свет суровости детиње и страха
вирне из таме годинама гушен.

Јесмо ли тада, играјућ се рата,
одиграли и будуће животе
узалуд увис скачући из блата
као шарани с удицом из воде?

Ил то би проба испод ведрога неба
апокалипсе која нас тек вреба?

ТАЈАНСТВЕНИ СУСЕД

То смрт је била, сине. Сусрет
који се не може избећи.
То је тај тајанствени сусед
којем ћемо уз руду лећи.

Не вреди затварати очи
и рећи: ништа није било!
Та чесма непрестано точи
и сви ћемо јој на појило.

То смрт је била, сине. Дрво
Свих постојаности, свих мена.
Теби, плахом, познанство прво.
Мени – последња опомена.

30. 12. 1997.

РЕКВИЈЕМ

Немањи, оцу

Ржу за тобом коњи и кукуричу пијетли
и поље младог јечма повија се на вјетру.
Умјесто тебе жијак у кандиоцу свијетли
и обнавља се живот у сваком милиметру.

У винограду те има, на њиви, у шљивику,
у штуки која у зору нагло прогута мамац.
У огледалу воде препознајем ти слику,
у начину на који за казук вежем чамац.

Неопозиво те нема, а у свему те има:
у земљи и на води, у пепелу и праху.
И ова невидљива си рупа у грудима
из које лед и ватра бију у истом маху.

Рупа која ме гута, која ме држи нијема;
рупа из које звоне тек звуци реквијема.

СОНАТА

Ива, врба, лесни нанос
још ме држе у комаду.
Кад све оде наврат, нанос,
кад будућност губи наду.

Трска, дрезга, шаш и чичак
још не дају да се распем,
још чувају тај пламичак
уз чији сјај каткад заспем.

Још сведоче да ме има,
шију ме по шавовима,
кад све пукне, клоне занос...

Још чувају зрње језгра
шаш и чичак, трска, дрезга,
ива, врба, лесни нанос.

3.

ВАРНИЦА С ТРАМВАЈСКЕ ТРОЛЕ

ГИМНАЗИЈСКИ ДАНИ

Ante, apud, ad adversum,
circum, circa, citra, cis.
Шарен ли је универзум:
звона звук – кроз прозор клис!

Стресен ноктом кажипрста,
цигарете тајне жар.
Прве фармерке из Трста
и rock and roll оркестар.

Humphrey Bogart – Casablanca,
божанствена Marilyn.
Животна је опна танка
(Elvis Prestley и James Dean)

и мисао рађа чудну:
бесмисао је баланс!
Prope, propter, per secundum
supra versus, ultra, trans.

У ПОТКРОВЉУ

Сакрио се у нулу си
(Само писни, само зини!)
Цируси и кумулуси
на плавој су позадини

декор статусних симбола,
са шлагом од правних норми
(хамбургер и кока-кола
у маскирној униформи).

На поткровље и на брешће
киселкасте кише пљуште.
Што те више квасе, жешће
изгараш од жеље суште:

да ти мине испред ока
стручак ситног босиока.

У ПРИЗЕМЉУ

Лифт – и сусед до суседа,
очи им се нису среле.
У графите један гледа,
други зури у ципеле.

У приземљу, разбацана,
писма, скупа с опушцима,
презимена прецртана
на поштанским сандуцима.

Испред зграде – бука, врева.
Продавац новина зева,
ђаци долазе из школе.

Липа мири. Дуд је зрео.
Запалиће ваздух врео
варница с трамвајске троле.

У ПОДРУМУ

Овде тек, у срцу тмине,
упале се светлила.
Горка капља просине
што је чашу прелила.

Дижу се мехурићи
вечне мамут-серије.
Нови су заморчићи
масовне хистерије.

Кад се буду вратили
степеништем нагоре,
ући ће у нови свет.

Да би (касно) схватили:
на парчету нафоре
Христ је опет разапет.

ТВРЂА

1.

памти времена рђава
древна војничка тврђава

често је из сна задрма
под копитама калдрма

то турци кроз њу пројашу
на путу према мохачу

и арпад стреле напиње
под свод водене капије

дуну ветрови севера
згаснувши жишке фењера

честњејши лице умије
одбије атак уније

грозница тврђу затресе
размакне тешке завесе

историјскога пресека
осијека осека eszeka

2.

код тврђе су реку кљасте и сакати
пребродили скелом вукови солдати

остаде их мало из славонског полка
под ногама драва у мислима волга

сви су барусави кржавијех гаћа
већ слуте колибе лелек нарикача

на последњој смотри после свих стратишта
чекају да пређу ни из чег у ништа

кроз два и по века ево бродим драву
у даљини слутим осечку тврђаву

са голих се врба јата врана дижу
и камо аз њојду њоркості смеріи вижу

3.

Четири цркве играју покер.
На сунцу блиста бакар.
Небо се нагло боји у окер
и стрепи (малчице макар)

од страшне игре: чији ће футур
постати презент докон?
Коме ће бити ногом у тур,
а коме: клањам се, госпон?

Стрепи и сунце (главни кибицер!),
калдрма суспреже врисак.

Неко ће ићи на хладан шприцер,
а неко на црни списак.

На пустом тргу: једини урес –
спомен на кугу: будући удес.

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВЕНА ОПШТИНА У ДОЊЕМ ГРАДУ

Јутро опорог укуса
окује бетон улице
ко ледне кишне куглице
поље с главама купуса.

Из чизме бљесак коvine
сивило дана голица
и пада очна оштрица
на ћириличне новине.

Камење пуно осоре
ломи старинске прозоре
на православној општини.

Дрхти црквица, згађена,
Богородици грађена.
Небеса, Боже, одшкрини!

ИЗЛАЗАК

Кренусмо, плахи, у јунски сумрак,
као на излет, као у шетњу,
несвесни да све потања у мрак
ко вилин коњиц у бару летњу.

А не понесмо у џепу мрва,
нити конопце око паса.
Барске смо биљке с пловних острва
(Хоризонтала не нуди спаса).

Пропусна одвећ наша је опна.
Намамљени смо на стари мамац,
мислећи опет да све је шала.

Нећемо више видети копна,
а пратиће нас Харонов чамац
и тужна српска вертикала.

ДОЊИ ГРАД

Сада кроз тебе ходим у сну,
лак и невидљив као авет;
плени ми очи давна плавет
пала на дечју душу трусну.

Осећам исти мирис липа
и запах воћа које труне.
По крововима, с јасне луне,
сребрнасти се пепео сипа.

Зуј рококоа, сјај барока
и сецесије (оне касне!)
маме ми у сан твоје фасаде.

Од оних киша заувек мокар,
слутим: и твоја душа гасне.
Како ти живиш без мене, граде?

ИЗНАД АНТИЧКЕ МУРСЕ

У свеопштем расулу како наћи смисао?
Треба ли пасти на нулу да би уопште писао,

па хулити на вође и на будућност светлу
која је скинула главу раном јутарњем петлу

и ставила до знања да цео свет је роба?
Диктатура да личи на Периклово доба

накнадном памећу су, још на државној ренти,
јавили *urbi et orbi* негдашњи дисиденти.

Мамузајући коње, ево докле смо стигли –
до прошлости где смо ономад прашину дигли

да збунимо трагаче и прикријемо жртве.
Кад се прашина слегла, покупили смо мртве.

Без плана и без циља када се диже буна,
сав се иметак преда крчмару без рачуна.

Зато, утишан сасвим, исцрпевши ресурсе,
скрајнут на лесни плато изнад античке Мурсе,

радим на основи старој - плетем версе у дистих,
са мањком вере у ново, стерепећи увек од истих.

КЊИГЕ

Не знам који вас удес згроми,
Не допиру о вама гласи;
само ме ваши вали троми
запљусну где год да се скрасим.

У магновењу, сасвим стишан,
угледам, каткад: бљеште рикне.
Машим се, лаком Јејтса, Киша...
Спржен празнином, ко јелен рикнем.

А ноћ кристална, хукће сова
у хладном зноју ноћне море.
Из огња роман Булгакова
(рукописи никад не горе!)

теши ме, мада сумње паук
свиленом мрежом већ ме стеже.
Као Европу црвен баук
за логорску ме жицу веже.

Јесам ли, ипак, мого ишта,
поразом сморен и унижен?
Зашто сам с пустог разбојишта
стигао го и обескњижен?

Упорно, ко кроз бетон трава,
расте кроза ме ова слика.
Гладна аждаја заборава,
збриши је са свог јеловника.

Нисам ли и од тебе издан,
на дно Летино повуци је,
да се не будим више стиџан
ко младић после полуције.

4.

УСПАВАНКА ЗА ВУКОВАР

4.1. Предела

ЛУКА

расути терет расуте речи
на гробљу предмета човек клечи

без упоришта без константе
(из реке вири врх ледне санте)

све чега год се рука такне
у прах се распе на земљи сахне

без боје облика и без звука
ово што некад звало се лука

под стопалима ствари се круне
свет се распада смрди и труне

ПИЈАЦ

на голим тезгама голо ништа:
сцена из апсурд позоришта

иза тезге је зубата зима
продаје ништа све узима

испод тезге се душе трампе
за улазницу иза рампе

тамо где зјапе чељусти таме
и жртве надом варљивом маме

Боже дотакни пијац руком
напуни тезге кромпиром луком

изведи људе гласом их води
и овај запис ослободи

У ПОДРУМУ

Господ нас кара Господ нас куша
шиба нас ђавољи реп
подрумска влага нагриза кости
у главу удара цреп

наситно мељу месари душа
шејтан дува у мех
опет нас менгеле качи о ченгеле
кајемо туђи грех

посетиће нас четири коња
чујеш ли њихов кас
али не дебела не преко Бегеја
ови ће зобати нас

БОРОВО НАСЕЉЕ

како да ти умију
изборану мумију

кише које оперу
војничку судоперу

кад ти кожу штавила
близина ништавила

кад ти душу смудила
ватра општег лудила

БУГАРСКО ГРОБЉЕ

хладан Дунав топла мора
мутна вода од извора

сад домаћи јарци брсте
свастикине дуге прсте

гвоздензуба кости зобље
бугарско се пуни гробље

кобан удес лоша карма
од жеженог мяса сарма

древним гласом дуси зборе
из Содоме и Гоморе

НОКТУРНО

У даљини лаје псето,
У близини пацов скичи.
Ноћ на гробну таму личи,
Кућа личи на решето.

Кроз шупљине ветар хуји,
Љуљају се стране света.
Уловљена усред лѐта,
Зунзара у мрежи зуји.

Ниоткуда светла нема,
(Опојно с оближњег трема
Мирише на липов чај):

Само са војничке чизме,
Ноћ уочи катаклизме,
Одбија се мутан сјај.

ТАШТИНА

у које скрити пределе
главе за ноћ оседеле

кад све што око догледа
носи трагове озледа

кад све је чизма стрвила
и гусеница мрвила

оста тек спомен таштине
облак дима и прашине

4.2. Град

НИ ПЉУВАЧКЕ НИ ГЛИНЕ

Од чега да те месим?
Ни пљувачке, ни глине.
Чији се скрише греси
У твоје развалине?

Од чега да те градим?
Ни људи, а ни грађе.
Ко ће са дна да вади
Беле дунавске лађе?

Над тобом ваздух редак,
Уноси бол у плућа.
Не могу да те дишем.

Парче шута је креда:
Мичем гомилу пружа,
На асфалту те пишем.

НА ВЈЕКИ ВЈЕКОВ

Ошинут репом Сатане,
Ожарен врелином пакла,
Човек укопан застане
На хрпи шута и стакла.

Скелети бивших кристала
У аморфном су стању.
Некад им душа блистала,
А сад у распадању.

У колицима су људи,
А дрвеће на штакама;
Слеђени космичком студи.

Главе им међу шакама.
Свако у својој тами.
На вјеки вјеков. Амин.

ПОДАЈ, ГОСПОДИ

Стакло, цигле, греде, летве,
Леже насред улице.
Осмуђена дахом клете
Кожа с лица гули се.

Потучено скроз до ногу
Неговано дрвеће.
Окренуте према Богу
Мртве очи крмеће.

Опет онај из тамнила
Слуге мрачне и злогукe
На весеље доводи.

Покрај свеће и кандила,
Молимо се, кршећ руке:
Подај, подај, Господи!

СРЕД ВУКОВАРСКЕ ЗИМЕ

Блаіоју, Ђорђу и Мирославу

Како да кажем цигла
Нечем што цигла није?
Шара ђавоља игла
Кроз *расај мајерије*.

Како да кажем дрво
Том што сакато штрчи?
Како назвати црвом
Тог што се на тлу грчи?

Има ли ишта име?
Зуби га моји траже:
Јека ми леди крв.

Сред вуковарске зиме
Када ћу опет да кажем
Цигла! И дрво! И црв?

ЧЕКАЈУЋИ СТВОРИТЕЉА

Као да је сва од песка,
А не од божанске глине,
Прсну градска арабеска
Ко зидине Картагине.

Све што хтеде у небеса,
Сад је само ситна плева.
Све се слеже, све се стреса,
Низ подземни цури левак.

Клизи простор, време бежи.
Пред очима Родитеља
Тоне све у мрак, у тмушу.

Само густа магла лежи,
Чекајући Створитеља
Да јој облик да и душу.

КРОЗ ПЛУЋА БИВШЕГ ГРАДА

Два спрата остала од хотела,
Од робне куће: бетонска гомила.
Цркви је звоник и кров отела
Ала, а зубе није сломила.

Само су гробља остала гробља
И на паркове пипке пружиља.
Вечито гладна белогa робља,
Цео су Град смрћу окружила.

Сад кроз прозоре коров провирује,
Кроз бивша врата промаја пишти,
На земљи лежи кров.

Кроз плућа бившег Града пропирује
И ждрелом ветра на уши вришти
Деветог круга зов.

СА МЕФИСОТВЕ ОРГИЈЕ

Уместо кише с небеса,
У ватромету великом,
Падају људска телеса
Изровашена челиком.

И љуљају се темељи,
У небо лете кровови,
Адски се косац кревељи,
Из земље прште громови.

А оно што се не мези
И оно што се не сиса,
Служено би на трпези.

Са Мефистове оргије,
Утекох и записах
Аз – грешни Геогије.

СА ОДСТОЈАЊА

Ова румена полукугла
Што пламти доле, у дну видика,
Посматрана из овог угла,
Ко кичерајска да је слика.

То није сунце на заласку,
Нити је лепо како се чини;
То посматрају кроз гас-маску
Они што стоје у близини.

Тамо Град гори и његов пламен
Остаће вечан и када згасне.
Пробудиће га време ташто.

Распламсаће се као мамен
И паликуће у сате касне
Језици његови питаће: зашто?

ДУША ГРАДА

У задужбини Кнеза Таме,
Владарев грохот тресе Ад;
А на угарку Кумове сламе
издише један древни Град.

Гори му тело, земна љуска,
Господар зла му језгро треби.
Сведржитељу, пре општег пљуска,
Пропусти душу града себи

И сачувај је од месара,
Великог Мештра свију хуља,
Док не исцуре кобни сати.

Дај нам зидара и тесара
Да дигну Град из страшног муља,
А ти му онда душу врати.

4.3. Створења

МИШ

цео град избушен
а где је твоја рупа
у овој пакленој студи

ево ти моје душе
цвокотаћемо скупа
цијучи да не полудим

ШИШМИШ

из твоје перспективе
из царства ноћне језе
како изгледа град

одавде: ни душе живе
само сабласти језде
и гушу стеже смрад

ПАЦОВ

гризе неман празнине
свет са дође разине
надима се мрцина

у свеопштем сивилу
упркос ништавилу
ти још мрдаш брцима

ПСЕТО

овде је некад газда
пио са друштвом вас дан
ту где је кућни праг

на врху снежне капе
сада су твоје шапе
живота једини траг

МАЧАК

Ђорђу Рагишићу

нема ти више баке
да стави уз помоћ штаке
дрво на жар

крај хладног шпорета седи
и успаванку преди
за Вуковар

ПАУК

све се руши све пропада
труну све контуре града
кера тера враг

твоје нити твоја мрежа
ко живота новог врежа
неимарства траг

ГОЛУБИЦА

кров без црепа летве труле
безбожници Бога хуле
у даљини неко пуца

а ти ипак шириш перје
лете меци и иверје
само гучи само кљуцај

КОКОШ

кокош развлачи црева
леша начетог с пупка
ђаво доконо зева
и размотава клупка

подложен ноћном крику
мешам јаву и кошмар
и једну адску слику
Хијеронима Боша

РОДА

од целе куће
остао само оџак
на њему: рода

ДУНАВ

нама је први пут а ти си стари вук
ломни смо као прут кида нас сваки звук
буди нам брат и врач

понеси терет наш утоли нашу глад
нека трска и шаш исконски врате склад
и у корице мач

5.

ЉУДИ

НЕМА ЛЈУДИ

Табла с називом места
Изрешетана скроз.
Зарасла пруга у честар –
Не иде више воз.

Бандере поред пута
И мртвих жица мук.
Сваки глас овде гута
Гладне тишине звук.

На голом дуду вране
Одевене у фрак.
Све је будуће дане
Давно појео мрак.

Демон је ово место
Бирао за свој престо.

КИЧМА, МЕТАК

Бранеиу Наранчићу

Сањаш ли како ходаш?
И ја те таквог сањам
Кад из дјетињства рода
Одагна вријеме клања.

Прашина, коју смо дигли
Тражећи душу лопте,
Ко пивска пјена у кригли
У души диже се опет.

Сјећам се збуњених лица
Када твој волеј сине:
Ту лопту око не види.

Сада, док гледам колица,
У мени празнина зине.
Самог се себе стидим.

СПОМЕНИК

Драгоји Марићу

I

Знам да варка ме прати,
Ал ко да глас твој зове,
Понекад, недјељом, свратим
У кафану код Јове.

И док жестоким пићем
Нутарњи огањ ложим,
Хтио бих цијелим бићем
Споменик да ти сложим.

А како сав тај пламен
У један сонет да стане?
Мјеру ми намеће норма.

Опрости, Драгоја, брате,
Сувише тијесна је за те
Старинска ова форма.

II

Знају ли ишта они горе
О ајнцу, ферблу и белоту?
Дочекујеш ли румен зоре
И у ономе животу?

Је ли и тамо лопта округла,
Да ли се крајњи резултат броји?
Звони ли исто билијар кугла
По тамнозеленој чоји?

Ми, доље, у Бијелом Брду,
Живимо као у крду:
Чекамо пресудни трен.

Ура посљедњег вакта
Одлаже нас ad aста:
Адскога косца смо плијен.

ПИСМО

писмо ти пишем куме
оловка и три прста
презриво гледа у ме
конзерва црвеног крста

огољен као проштац
сведен на дисање строго
хватам се куме укоштац
и с ђаволом и с богом

у намештени рулет
улажем све што имам
пред зидом празан клечим

с врха ердутске куле
цичи панонска зима
и гута моје речи

СТРАЖАРСКО МЕСТО БР.3

северац брије с равнице мађарске
цвокоће багрем тресе се капија
креште у ноћи сирене лађарске
у топлој соби се генерал запија

крај друма остављен тенк без горива
гвоздени симбол пропале армаде
на стражу постављен стражар без одзива
чувар свог дупета и туђе аркаде

докле ће ова сапунска опера
невештим заплетом да нас замара
у дане мрачне у ноћи бесане

нека нас мотка на чистац отера
нека нас северни ветар шамара
да себи дођемо ил да нас нестане

СПАВАОНИЦА

3. извиђачком воду

Издалека заудара
Комовица, зној и дим.
Слика, која се отвара,
На Шијанов личи филм:

Здравко, звани Препелица,
Око куће трчи бос;
Командир се, тужна лица,
Загледао у свој нос.

Золтан јауче од боли,
А Глишо је крив за све;
Мајстор Раде иште соли
Да би појео ТВ.

Стевица је вечно гладан,
Једе више но што сме;
Илија је мртав хладан,
Подмазује ПКТ.

Жељко гледа низ авлију,
Мали Крцо није ту;
Радован и Божо пију,
Братан Ђоле виче: Буу!

Голе жене Љубан снева,
Буцо воли ритам спор;
А Самурај гласно пева
Загледан у транзистор.

Драган баца нож у врата
Миљан бомбом ложи пећ;
Лазу дремеж с ногу хвата,
Владо, Учо хрчу већ.

Кроз ноћ лете гусар-лађе,
Тоне лудница у сан.
Ако нас *крмача* нађе,
Постаће нам небо стан.

ЧВАРАК

Мишљење мења у ходу,
Жуте се звездани чварци;
Око нас зује и боду
Попише крв нам комарци.

Сам себи диже углед:
У руци „шкорпион” светли;
Пролећу ватрене кугле:
Вештице јашу на метли.

„Докле ће овај да кења?!
Ко да је с Брозом у Кремљу
Листао приручник крути!”

Граната положај мења:
„Забоди нос у земљу,
Загризи груду и ћути!”

С ГАЋАМА НА ШТАПУ

сада кад охоли отварају шкољке
ти би у утробу да завучеш главу
и руже би хтеле назад у пупољке
али им Творац мразом утерује страву

и ја бих да одем некуд из крлетке
у којој вољно ране јаде лечим
преврћем у цепу преостале метке
и језиком мртвим преостале речи

ако нам је удес предодређен давно
ако нам се небо у зеници љуља
изађимо тада на градски трг и јавно

пљунимо из себе све што мозак жуља
а ако су на нас већ ставили шапу
прођимо кроз шпалир с гаћама на штапу

КОМЕНТАР

Не чини ли се, колега,
Да се смирују тензије?
Inter nos, сит сам већ свега
(Још месец, два до пензије).

Штампа удара шамаре
(Баш и јуче у Sternu!)
Од мртвих праве камаре
Као у лошем вестерну.

Да се разумемо, ја сам
У принципу пацифиста.
Сукоб ми није баш јасан,
Али савест ми је чиста.

И чему трошити живце
На балканске примитивце?!

ИЗНУДИЦА

Ни икона, ни секира
огњиште ти не сачува.
Нигде пчеле ни лептира,
само обад, само мува.

Где је утва златокрила
изазвала завист Бога,
сада врана шири крила,
свиња рокће из брлога.

Кад је живот изнудица
ко за Душановог себра,
залуд пламен жртву лиже.

Закачила нас удица,
сваки покрет ломи ребра,
а коњица касно стиже.

ОБРАЗ ЗА СТИД

Сав овај јад и чемер,
тугу, буку и бес,
прериће снежни север,
уз свећа лелујав плес.

Врховни већ је тужо
одређио нам коб:
затвориће нас у твр
и бациће нам зоб.

На проверени начин,
кад падне прва кост,
ко поче као домаћин,
завршиће ко гост.

Неће очињи вид
наћи образ за стид.

КОШ У ПОСЛЕДЊОЈ СЕКУНДИ

Чему се ти још надаш?
Пешчаник слаже зрна.
Кад падне врбова клада,
станиште мења срна.

Већ слуте асур трули
чапље и корморни.
Све клизи према нули
као војнички дани.

Нема ту више приче:
изврцај своје саће
и не надај се ничем.

Нада се очајник да ће
дати у животној рунди
кош у последњој секунди.

ЦАРСКЕ БУЛЕ И ЕДИКТИ

Небојши Деветићу

Начети још од Жумберка,
вучемо се кроз свој мрак.
Као прогоњена зверка
остављамо крвав траг.

Хватајући исту сламку,
сигурну ко врбов клин,
навек и у исту замку
падају дед, отац, син...

Царских була и едикта
(ко да царства не умиру!)
вечна варко свих реликта –
мртво слово на папиру.

Кад у завичаје пусте
слете ветри на наш праг,
вирнуће из траве густе
спарушен и крвав траг.

ЛЕТО '95

упекла звезда (пуши се асфалт)
помеша боје ваздух треперав
комарцу жега оштри алат
у хладовини куња перад

сјакти се стакло (жéднй бетон)
тишину начне с лађе писак
(пуст аутомат чека жетон)
сунце на сљеме спушта висак

овде се пече цео народ
(а не на ражњу жртвени прасац)
вожд је напрасно постао марод
спава дежурни ватрогасац

као сатаром кроз месо касап
расеца простор свеопшти расап

6.

Прозор кроз који Дунав тече

АПРИЛ

Још се каткад чује зимски зуба звекет,
а зелени се палацави жалац.
Из млачних бара први жабли кркет
затиче ме где лежим као талац –

сам себи стражар, самом себи сужањ.
Кроз комад стакла ломљен сунчев зрачак
такне ме нежно (знак да нисам кужан),
ал свежи пораз, тихи душин мрачак

не да да одем и да сркнем април,
да видим ресу коју пружа орах,
под врбов граном да затражим азил
и одобрење да испружим корак

у смеру куд ме баца очни хитац.
Сам себи тама, самом себи свитац.

ДИВЉЕ ГУСКЕ

По Ђорђу Сладоју

Из Хипербореје, да нам деле пљуске,
с нечувеном буком бану дивље гуске.

Где од њиног крика и бришућег лета
ушушкати главу *на северу свеиџа*?

Што нисте на време, ко роде и ласте
а нечујно за нас, бескриле и кљасте?

Него на сва звона, ужас васионе,
у пребукиране јужне пансионе!

Зар се тако вида избегличка туга
пригњечених зимом и лишених југа?

Или тамо, горе, такође не штима
па изигравате спаситељке Рима?

Прелећите брже, са што мање буке!
Ми смо и од спаса давно дигли руке.

ЗЕВ

Ништавило када зевне,
бео, као очњак зверке,
из тамнила муњом севне
сребрн трбух црвенперке.

С ивовога лишћа капље
нежна зелен акварела;
полупрофил беле чапље
назире се у дну ждрела.

Још титравост слике шкroppи
колобара игра лака,
пре но што се опет склопи
доња чељуст вечног мрака.

МИХОЉСКО ЛЕТО

1.

На топлом врбовом пању
лењо се протеже мачка.
Пчела у вечном послању
испија полен с маслачка.

Трепере свилене нити,
с варљивом надом да вежу
све оно што ће бити
са прошлим у исту врежу.

Сјајно то изгледа споља:
опсене дугиних боја
свуда су пружени пипци.

Унутра: царује зоља,
трепери параноја
и танки пуцају живци.

2.

Пуца јесења чаура
И звече зрели ораси.
Сија светачка аура
(за којом чезну монаси)

Над главом која поразе
као победе уписа,
а сужњи у ноћ одлазе
с ваздухом који удисах.

И тако траје Михоље,
последња летња омама.
Кроз прсте ми се мигоље
и надежда и поамама.

Чекам у сени удеса
на врачке и на чудеса.

3.

Ком ли се златиш, Михоље?
Језа се шири низ поље.

Потонуло лето бабље
под згрчене краке жабље.
Све што могло би да почне,
скрило се под капке очне.

Ком ли се златиш, Михоље?
Сенка се спушта низ поље.

Око себе свет се врти,
свој реп јуре бивши хрти.
Ђаво сипа, Бога боли,
у неслану шалу соли.

Ком ли се златиш, Михоље?
Ступају чизме низ поље.

РЕЧИ

присне се речи осуле
ко иње с гране стресено
и садржину просуле
у јутро нетом снесено

чим је тишину скрцала
зинула снежна белина
личи на парчад зрцала
оно што беше целина

тупим чулима измиче
тајанство лица истине
а време цурком истиче
усамљенику с чистине

окончава се путања
пред белим зидом ћутања

ПРОЗОР КРОЗ КОЈИ ДУНАВ ТЕЧЕ

Једном, ако се размрсе нити
и пораз престане да пече,
кад мине све, да ми је бити
прозор кроз који Дунав тече.

Па да кроз мене поглед оде,
у зору када сунце гране,
преко широке плаве воде
до тополика с бачке стране.

А увече, када се згусну,
на мени капи бивше паре
да ми, пре но што мирно усну,
дечји прсти цртају шаре.

Да ми је бити, бар једно вече
прозор кроз који Дунав тече.

7.

Скаске и серенате

МАЊИНСКА СЕРЕНАТА

Боље је бити у мањини,
уз нужну дозу мазохизма.
(Иако мала, каткад се чини
непремостива да је шизма)

Сем што си лице с *иј*јералице,
нема о чему да се вајка.
Само треба пасти ничице
кад год се дигне нека хајка.

А потом – буди парадигма:
Торжесѣивена је мањинска сѣиіма.
Наша је звијезда у даљини!

На библијску све личи причу
о прогоњеном и гоничу.
Боље је бити у мањини.

ПРОВИНЦИЈСКА СЕРЕНАТА

Чамотиња. Древна туга.
Подупру је ретки гости –
птичја грипа, свињска куга
и обиље људске злости.

Депресија у равници.
Празну земљу пустош пржи.
Ко да ради у надници,
о нити се биће држи.

Парају се конци с руба
прекројене материје.
Пасе стока ситног зуба
ко што никад пасла није.

Некад, тако, из очаја,
у ревности се претера,
све док не дигне се граја:
гуске, магла, et cetera.

ОРТОДОКСНА СЕРЕНАТА

Каменом ће да ти циља
стид покривен листом смокве.
Памтиће ти од Фотија –
лимб, целибат, filioque.

Превидеће истог Бога!
У плићаку млаке локве,
хулиће у име трога –
лимб, целибат, filioque.

И по цену да остане
без основе и без потке,
сољу ће на старе ране –
лимб, целибат, filioque.

Мало ли је тисућлеће
а да нико не зна докле?
Зар престати никад неће
лимб, целибат, filioque?

Не чујемо глас са гора,
са Голготе, са Тавора:
Трице и стругане роткве –
лимб, целибат, filioque!

СКАСКА О СВИЊСКОЈ МАСТИ

Чедомиру Вишњићу

1.

Била си начело и мера свих ствари,
скрита иза седам брава у качари.

Загледана док се на крмачи зибљеш,
крадена кроз блато и кроз ритско шибље.

На кашику, као кољиво, дељена,
из предострожности три пута сељена.

Узалуд цветају јоргован и ирис –
у сећању нам је једино твој мирис.

2.

Сањамо те целу неродну годину,
белу као Сибир, нежну ко родину.

Уз тебе смо лакше, с вишком оптимизма,
гутали живот и класике марксизма.

Снежnobела жудњо ревног пролетера,
с тобом лете главе кулака и клера.

Летеће и паор који канте крије –
данас из задруге, сутра из партије!

А сви, које боцне кремаљска жаока,
упознаће чари мермерног отока!

Будућности светла, мани сентименте!
Када одстранимо све те елементе,

у обиљу слоге, весеља и части
пливаћемо као кромпири у масти!

3.

Слика (шездесете): прашина до пупка!
С калема се давна одматају клупка:

Дланови пружени према јулском небу.
На сваком се бели свињска маст на хлебу,

који паду тежи, негује таштину,
увек намазаном страном у прашину.

Ту се стичу прве животне поуке –
све што ти је важно исклизне из руке.

Оно што уследи – и дневи и тмице –
откриће наличје чешће него лице.

Хор *дивших дечака*³ увек ће да сања
лирски цвркут свињске масти из тигања.

³ Иван В. Лалић – Бивши дечак

ЗАПИС О БЛАГОУТРОБИЈУ

Ни врба у млаци, ни на греди јасен,
нико од секире неће бити спасен.

Штука у плићаку, у зениту кобац
напрежу сва чула да напуне дробац.

Иста слика другом осликана руком:
кобац сачмом, штука напуњена луком.

Петао на дуду и у јечму фазан
и не слуте да их вреба исти казан.

Једном ће на бунар свако ко је жедан.
И тај који гледа од неког је гледан.

И тај који једе, некоме је јестив,
било да је куван, пресан или плеснив.

Чак ни туђа грудa не зна шта је странац -
црвом завршава хранидбени ланац.

Поживео тихо, ил уз лом и тресак,
на концу си земља, на крају си песак.

ОДА ФИШУ

Бесмртници су га јели,
болесник о њему снатри.
Добро се од злога дели
искушавано на ватри.

Лук, паприка, риба, вода
као да су темељ света
(део небескога свода,
у котлићу од сонета),

траже се у наглom врењу,
сударају се у хтењу –
из хаоса би до склада.

Не зна онај, сав у јари,
да ли суштина испари
или на дно котла пада!

ХИМНА ШЉИВОВИЦИ

Есенцијо сунца, насушности земље,
У твојој жестини демон ватре дремље.

Весник си слободе, дрешилац свих уза
И *spiritus movens* у долини суза.

Мирише те жудник док си ком у каци,
На длану те држи кад кровину баци.

Уз сјај жеравице, ноћу, крај казана,
Отвара се прича још неисказана.

Ти суштину појмиш, вечност материје,
Док испијаш оног који тебе пије.

Мученице, мајко паора и цара,
Сјај си у очима меланхоличара!

Разрешнице туге, видарко болова,
Лакша од лeйџиpa, њежа од олова⁴,

Ђилибарска сузо распетог Христа,
Дугиним бојама свет у теби блиста!

⁴ Исидора Секулић

ПОРУГА ШЉИВОВИЦИ

Ово што се чује, то што заудара,
шећеруша ли је, или је говнара?

Да ниси ти, можда (облачио дроњке!),
место шљива скупљо овчије брабоњке?

Који двајест гради? Ово је патока –
да је помирише, крепала би стока.

Жута као дукат? Јесте, кад си јуче
стрпо фришку кору да танин повуче!

Кажеш да, кад дрмне, по три дана љуља?
То ти верујемо – да је манитуља.

Ком ти је прокисо, учи се занату!
Ово ти је таман сирће за салату!

Мутна брља која привиђења ствара,
нос процвета ко у сифилитичара.

Зачепи ту флашу (не желиш ли тучу)
да мишеви бели из ње не цијучу!

ПУХОР ПЕПЕЛА

што не оде у дим постане пепео
одавно си знао а ипак стрепео

хоће ли то споља и оно изнутра
што омркне ноћас осванути сутра

као окосница жива вертикала
издигнута изнад мутљага и кала

или ће ко балон мехур сапунице
прснути у ништа плънути у лице

кловну усред кључне тачке карневала
уз краљевски плесак уз кикот будала

и да ће тек као иза цигарете
колупови дима на трен да те сете

да су се поново сва успења свела
на трупло опушка на пухор пепела

ПИСАЊЕ, РЕЧИ

Писање никог не теши, не лечи.
Не даје никад ништа. Само иште.
Осећам како ме напуштају речи,
мој лог последњи, моје уточиште.

Као заливен знао сам да ћутим,
пуштао их у глави да се јате.
Кад дух ми клоне, мисао се смути,
оне одбегле звао да се врате.

Сад већ полако заборављам говор,
не чујем шапат, не разумем ромор,
сведен на покрет, гримасу и гесту.

Гледам их где се у даљини плоде,
сретне што су се домогле слободе.
А ја заробљен. Укопан у месту.

8.

ГРАНИЦА

ГРАНИЦА

Границу треба често прећи,
из жабљег ока у позу птичју.
Тек с оне стране можеш рећи
нешто о лицу и наличју.

Границу често прећи треба
макар у глави, у сна чуну –
да оно што те овде вреба
добије грешку у рачуну.

Границу треба прећи често
и онај којег држи место,
уз недосањан сан о срећи;

да барем каже, кад му сване,
боље је било с друге стране.
Границу треба често прећи.

НА ГРАНИЧНОМ ПРЕЛАЗУ

Пријављујем једну роду, клепетушу,
која ми још, са оцака, греје душу.

Сиву чапљу, дугоногу манекенку,
сакрио сам, од погледа злог, у сенку.

Теглим чамац из времена малолетних
као бурлак, цео живот богòветни.

Јутро зрелог јечма преносим на длану
и ноћ јунску, месечином окупану.

Сакрио сам у дубину, у дно бића
прве речи, ране слике и открића.

Риђом ватром опрљене нонијусе,
који само у сновима пропињу се.

Носим још и мајем расцвале шљивике,
аквареле са врбама, тополике,

оком сунца запаљене сунцокрете,
винограде на жицама разапете.

Све што спуштам, цариниче, са облака,
то не мењам за тридесет сребрњака.

ДУНАВ, ГРАНИЦА

Овде је некад био лимес,
Teutoburgium, oppidum.
Од њега оста само име с
којим нас веже таласа шум.

Илири, Келти, Лангобарди,
Обри, Хуни, стари Словени,
друиди, врачеве и барди
одавно су у царству сени.

Сву силну војску, буку и бес,
сваки узлет и сваки напор,
прогутао је с ветром лес,
прекрио их је хладни прапор.

Они што броје и деле рибе,
поставили су рампе смешне.
Као кроз шпалир да туку шибе,
печатом жигошу душе грешне.

А Дунав, моћни анархиста,
сам себи поставља границу
(још некад кад је био Истар)-
Понто – ко последњу станицу.

ДУША, ГРАНИЦА

То што душа каткад пишти,
телесног је одраз ропства.
У потаји туга ништи
истањене нити сопства.

Где си, овде или тамо,
распопућен силом двојства?
Знаш ли у ком часу тамном
материја мења својства?

Кад се слути прича сушта,
згранут, гледаш у паници
руку која рампу спушта
на ивици, на граници.

9.

Чим узмеш весло

ВЕЧЕРЊИ КОНЦЕРТ ЗА ВЕСЛО И ДРВЕНИ ЧАМАЦ

Два бивша стабла јасена и храста,
уобличена према људској мери,
у сутону су са веслачем срасла
у призор који нестварно трепери.

Кад небо тек се у води огледа
(лик Оног који по језеру шета),
час је у којем у стари зглоб седа
кључна кост до тад ишчашеног света.

Све што се види, чује или слуги,
налик је складу у првој минути;
звучна кулиса подсећа на фугу.

Врба је харфа, трска – виолина,
а циљ искомски христоликог сина –
прећи са једне обале на другу.

У ЧАМЦУ, ПРЕД СВИТАЊЕ

Ни крета жабљег, нити крика чапље,
ни риба да скочи из другог света.
Нема таласања, шума, ни покрета.
Све је стало. Само почиње да капље

олово чекања да се чудо случи.
То дамаром слуте и ваздух и вода.
Румен се разлива с небескога свода
и озарјем благост новог дана лучи.

Ево Га где ледби над водом и дели
таму од светлости, а хоризонт цели
пукне, отвори се, као првог пута.

Детаљи у једну целину се слију
и свему пролазном дају илузију
да је вечно, да је део апсолута.

ЧИМ УЗМЕШ ВЕСЛО

Поново си дечак чим узмеш весло у руке
и кренеш према води путем свог исходишта.
Огрнут давним страхом, тумачиш ноћне звуке
и стрепиш из пловидбе да ли исходи ишта.

Све је у тамном тону и привиђења пуно,
од несигурних сенки у оку склапа се слика.
Учини ти се на трен да видиш златно руно,
а одмах потом да си на крми Титаника.

Разделили се нису још ни светло и тама,
линија несазнајна спаја живе и мртве,
а извршена већ је подела по ролама –
игроказ риболовца, мамца, плена и жртве.

Захтев јединства радње, времена, места – крут је.
Од искона се игра - а ко да први пут је.

ДЕСТИЛАТ

Кључало лето; све у знаку врења
и на врхунцу сунчеве сеансе.
У хлорофилу већ клице већења
слажу палету за жуте нијансе.

Зуји тишина. Грабеж око воде.
Наруше осе простор без покрета.
На фону јаре цврчак слаже оде
у славу сјаја и жестине лета.

И пукће воће из кома, из кљука,
твар се разлаже, фруктоза се топи;
уз руб се каце покорица хвата.

Преображенска кад све такне рука,
у обрту ће, ко у стиху тропи,
досегнути суштину дестилата.

ЈЕДНОМ

једном ће свако бити у праву
(макар из мноштва покушаја)
када у раскорачном ставу
повуче црту која спаја

простор и време сан и јаву
и размршене сплете нити
које везују реп и главу
(што било је и што ће бити)

са оним што је увек и стално
невидљиво а неупитно
што запљускује ум нам вално
тек слутњом да је неумитно

и да је вртње иста оса
живота дробног и космоса

КОПИЈА

Куд год коракнеш, испречиле се границе.
Куд год погледаш, заслепљују те привиди.
Шта год прелисташ, копиране су странице;
на њима бастарди, клонови и хибриди.

Не остајати на само једном примерку,
све умножити у небројено копија.
Гласе побуне затворити у лименку
и убацити таблету која опија.

Све поснимати, а избрисати сећања -
то може једино онај који не сања,
ког шесто чуло никада није водило.

Без катастрофе нема потпуног обрата,
са свих привида тад пада лажна позлата.
Мре зрно жита да би се опет родило.

ПРИВИДИ

У зрењу трулеж, у трулежи флеку,
оку да види, а уму да прозре
дана је склоност, ал никад да дозре
свест о залудном труду у човеку.

Скученост духа и трошност телеса
за подвизање чврсти су лимити.
Такав се калем не може примити
да одговори захтеву небеса.

Ретки узлети, ситна надахнућа
од којих су се надимала плућа,
а мисли биле усијане, жарке,

показали су своје право лице –
у суноврату - пале мртве птице,
привиди, чини, опсене и варке.

САГЛАСЈЕ

Да би спознао суштину,
супротност мораш појмити;
истине ће те дојмити
тек кад за образ уштину.

Нек све што кажеш, наглас је,
нека ти мисли узлећу.
Тачки ћеш, где се сусрећу
земље и неба сагласје,

приступити без бремена,
избећи замке лутања,
прозреш ли логос свелика:

циклус је мера времена,
а елипса је путања
где год се космос преслика.

10.

Маргина

НА МАРГИНИ

бољи је преглед игре и дисциплина ума
дистанциран од буке и вавилонског шума

лакше ћеш досегнути пун иронијски отклон
срж збивања је казна а маргина је поклон

ту си ближе фусноти и податној белини
и детаљу који те увек води целини

са маргине ћеш први прећи на други страну
и разабрати сиже и расплет у роману

одатле ће се вечно ширити древни наук
да увек с рубца дођу и весеље и јаук

на исто кад се сведу и морање и хтење
с периферије стижу варвари и решење

напомену запиши на узглављу маргине
пре но смисао клизне с оштрог брида пагине

ПОВРШНОСТ

у површност те вуче убрзање
кад време лети види се све мање

на оном циљу није твоја звезда
то што бљешти је рекламна најезда

у праску боја терору неона
подрхтава и пуца кост чеона

у безглавој је трци вера свисла
затворене су све капије смисла

нико ни иза ни испод не гледа
ни са дистанце никаквог прегледа

трке тркача и свеопштег стања
ни путописа слика с путовања

ту бити неће са оца на сина
на овом циљу зинуће празнина

УБРЗАЊЕ

Убрзава се свет и све су
његових мрежа тање струне,
а чамци спаса још се пуне,
још тиња нада у удесу.

Свет се убрзава и маса
у површности тражи меру,
за милосрђе и за веру –
у пласту сена иглу спаса.

Убрзава се свет и губи
све оно што не држе зуби,
а разноси по пољу ветар.

Свет се убрзава и квари
у баналности, у мочвари
милиметар по милиметар.

НЕИЗРЕЦИВО

Упознаћеш га, чим слоге прве
почнеш да сричеш и напињеш плућа;
оно ће, да те лиши надахнућа,
од целине тек остављати мрве.

Кад ти се чини да си нашо кључе,
нанизаће на језик седам брава.
Нем, нећеш знати шта је сан, шта јава,
слеп за сутрашње, глув за оно јуче.

Допустиће ти да негујеш крила
и варку што се у детаљу скрила,
у мутном слову и у лажном сјају.

Утиснуће ти жиг у сваком ретку
да оно, што је било на почетку,
неизрециво буде и на крају.

РУТИНА

Опиреш се, али дневна ће рутина
овладати бићем, узети све часе.
Препознаћеш где ти измиче суштина
у немоћи да је задржиш уза се.

Гледаћеш како се разлаже густина
коју скупљао си за питања сушта.
Осетићеш кожом, језиком, устима
да се све осипа, одлази ни у шта

отуд да те пита и шта си и ко си,
врти ли се живот око какве оси,
или је у њему свака воља свисла,

па лелуја пољем и тетура друмом,
губећи у путу, без дослуха с умом,
ко дете кликере, задња зрнца смисла?

ЧАРОЛИЈА

Још није нестало у тмини
док памти га и чува логос.
Чак и кад ишчезлим се чини,
да не дише ни једним слогом,

довољно је тек топлим дахом
шапнути име му у студен,
да у трептају, једним махом,
језиком оживљено буде.

И чаролијом да се веже
са свим што било је и биће
јер на делу је божији дар.

У недоглед му поглед сеже,
све потонуло узвисиће
као стих, песму, или реч, бар.

НЕДОВРШЕНЕ ПЕСМЕ

Остављале ме кад год вам се хтело
и на средини и при крају пута,
на цедилу, кад гутало ме ждрело
ничије земље. Зими без капута,

лети без хлада, у јари и суши;
замамне оку и умилне уху,
стуб измицале у прах да се сруши
то што од песка зидах у ваздуху.

Колико пута сте ме из сна само
тргле и нагло суочиле с драмом.
Пред тим заплетом још и сада стојим.

Обазрив, као позни шетач градом,
Још увек на вас погледавам крадом,
и епилѡгā ваших још се бојим.

ПЕСМА ЧИНОВНИКА

И онај из Прага, ако те то теши,
аустроугарски био је чиновник.
Квадратуру круга не можеш да решиш
у процесу мучном, у ком си виновник.

Бег по паралели виртуелног света,
место коња, миша у каруце прежеш.
Где си био стрелац, постао си мета –
сурфер на таласу интернетске мреже.

Заражен вирусом сајбер галаксије,
Под шифром у фајлу где ти име крије
један црни нотес.

Када из фикције докопаш се факта,
уvideћеш да сте стављени ад акта
и ти и твој процес.

ИНВЕНТУРА

Понекад, нагло, тоне све у бездан,
а чинило се да је ту, на дохват.
И мрки мрак је изгледао звездан,
а сваки покрет личио на потхват

кад човек је на такву меру сведен –
из моћне шаке оживљени лутак.
На позорницу на часак изведен
а потом бачен у прашњави кутак.

И заборављен, изгужван и смлављен,
у храму који постао је брлог.
Ту, где је, некад давно, био слављен,
сад је отписан, предвиђен за дрлог.

Евидентиран, ушушкан у тишак.
У сваком мањку проглашен за вишак.

ПАД У ПОДРУМ

У подрум кад сам упао ономад,
случајности кад сколио ме сплет,
нисам то схватио ко трагичан комад;
тај пад у шали каткад зовем лет.

Мада сабирак заличи на пораз,
(три вита ребра, модрице и крв),
за доњи ревер то је био одраз,
но беше близу да облизне се црв.

Већ речено је, знано од искони,
да лелујамо, да смо *џаду* склони,
да суновратом сврши сваки крет.

Свест да утеха кварљива је роба,
шапће да све је генерална проба
за искорак у онај други свет.

САТИ

пролази вријеме ето то је господња воља
и будућност је стигла али је прошлост боља

и није како се чини него је много горе
изврнута је збиља слика из ноћне море

и да се има рећи више се нема коме
само гачци и вране глуву тишину ломе

и да се има куда већ препуне су квоте
тек безнађе и сумња у кораку се коте

негдје крај ријеке да је стати и сачекати
да прође све што мора да исцуре сви сати.

ПОНЕДЕЉАК, УЈУТРО

Понедељком ујутро – све у знаку предаје,
нарочито уочи зимскога солстиција
кад мрак на почетку је, мрак на крају свега је,
а жудња за светлошћу јака, најочитија.

Понедељком ујутро помислиш на конопац,
на коротну мараму, на ракију задушну,
а тело би да се сна и уторка докопа,
спасоносног окриља, за потребу насушну.

Понедељком ујутро заврти те синкопа,
а кртица поткожна нову рупу ископа
и стварност се заљуља на ризичној ивици.

Понедељком ујутро никад неће сванути
чини се, а могла би, барем на трен, планути
као креста петлова круница на шибици.

ГРЕШКЕ

Историја света је панорама грешака
које су се излиле у векове простране;
промашен је њихов пут, налик ходу пешака:
предодређен, а никад краљица да постане.

Грешке тајном заводе, вуку на странпутицу;
залудан је покушај опирање жилаво.
Ко се једном закачи на овакву удицу,
не враћа се у воду у којој је пливао.

Понека се отела још од Аристотела,
високо се пропела и до нас долетела.
Не помажу исправке, не смирују тешења.

На гомилу големи налегли су проблеми;
грешка кад не занеми, на другу се калeми
и никад се не дигне до милости решења.

НА СЛОВО, НА СЛОВО

то што ћу ти рећи, није ништа ново:
несмирени опет кидишу на слово

чекићем и длетом, не да оваплоте -
семе да му затру, уз задушне ноте

повика и стрка, за првенством јагма,
из очију пламен, а из грла магма

кидисање - ко ће први до трофеја,
до почасног звања славног корифеја

на циљу је, ево, вођен древним зовом,
тргом се пролама: *на слово, на слово!*

чује се крик руље, ко са Оног брега,
кад издахну Један, два тата крај њега

шта је друго слово, него дар од Бога,
а словоубиство дело охолога

ова прича има староставне знаке:
један пере руке, други сребрњаке

СЛОВО И ЧИСЛО

Потонули су чамци, преврнуле се лађе,
застао је и спори и онај који срља;
ниједан покрет око не може више да нађе,
а ипак нешто клизи, мрда се и котрља.

Одустајање бодрог и суноврат летача,
слике свеопштег пада једна за другом се нижу.
Коров и честар сад су бивше стазе шетача
а пужеви још плазе, а безуди још гмижу.

Промолиће се клица и винуће се шибa,
докрекетаће жаба и допливаће риба
до властитога циља, до неког вишег смисла.

Која је твоја мера, капљo на врху пера?
Зар оставити кости у греху охолости?
То не бележи слово и за то нема числа.

БЛАТО

чим из њега смо, тако нам је дато,
закукали смо: где је наше блато

док блата беше, било је и лека,
крилатих крава и птичијег млека

уз мелем телу, налог да се вере
души, из шкрипца у небеске сфере

и у прашину да се из безмерја
спусти ко дете на јастук од перја

у рахлост земље и у корен воде
пралику би се сишло у походе

сад, кад узлети све што окрилати,
где ће да слети, на шта да се врати

слуђено да би се избавило скоком,
за небо ниско, за земљу високо

НЕМИЛИЦЕ

Нема ријечи, нема броја, нема мјере
с чим ће ово, што је данас, да се сравни.
Не зна мјерник више шта да изабере;
то не памти запис древни, староставни.

Сломљено је, смрвљено је, слупано је
све што год је икад било у комаду.
У незнању, у властитом, купано је
све што икад имало је какву наду.

И кад год си помислио да не може
горе – може! Илузије још се множе
над пејсажем, над сивилом бесмислице.

Још трепере и играју коло варке,
а хвата се мразно иње на угарке
и свијет овај ишчезава немилице.

ПОЛОГ

Нити узми, нити метни;
мање пиши више памти.
Владај се ко неприметни
унутрашњи емигранти.

Нек избија нови зденац,
нека *блистиа новојовор*.
На концу је трнов венац
сваки орден, сваки ловор.

Нек је сваки пораз горак,
као пелин – лековит је.
Да испружиш дужи корак,
сва његова у том бит је.

Можда иза жића голог
неко чека на твој полог.

11.

Како се увис стреми

ОРЕЗИВАЊЕ ВОЋАКА

У патетику реалност се сели.
Овде је реч о животу и смрти,
о маказама и о танкој црти
која неживо од живога дели.

Резач је напет. Правила су строга
и зна се тачно шта сме се, шта не сме.
Устрептао је и самљи од Бога
ко воћке реже и ко пише песме.

Иста је одговорност, стрепња тиха
од гране нагло израсле, од стиха
који би силом у сонет да уђе.

Да ли си смртним ил животним дахом
дунуо – не знаш - и гледаш са страхом
на своје дело ко на нешто туђе.

КАЛЕМ

охолост ти се цери а сујета ти звоца
да се упркос мери дрско заиграш творца

у међупростору где око не види сенке
да почнеш опасну игру од подлоге до племке

која захтева руку убице ил хирурга
и проницљиви поглед из ока демијурга

где грешке не сме бити јер ради се *in vivo*
од два стара се ствара једно ново и живо

које носи и чува зрнца добра и ретка
у оку потомка се огледа лице претка

крије ли питање вечно у себи одговор прости
у калем да је творац скрио кључ бесмртности

ил друго питање боде очи са врха шиљка
носе ли нови живот стихови или биљка

САЂЕЊЕ ЛОЗЕ

Рупу си копао, а као да си
у лесу дубио гробну раку.
Смисао даћеш мрклом мраку
кад додаш воду рахлој маси

ставивиши претходно садницу лозе,
нежно ко да спушташ леш, или бебу
полажеш у колевку, а на небу
априлске кочије сунце возе.

На крају потапкај земљу на хуму
и увек једно имај на уму:
да све израсте из исте клице,

ал живот крене на горњу страну.
Најавиће га у мајском дану
воском преливен крст саднице.

ВИНОГРАД

у винограду кад си, за лекцију се спреми -
да научиш од лозе како се увис стреми

како се издићи чист из панонскога блата
несавијене кичме, непререзаног врата

од чокота до пупа, од окца до ластара
колају тајне силе подземних неимара

тек онај сушти, лишен овоземаљског тега,
винуће се ка сунцу, изнад и мимо свега

а чокот, сав у ћутњи, заборављен на рубу,
рашчеречен на жици, као Христос на стубу,

чуваће свету тајну, а начињу га црви,
тајну метаморфозе воде, вина и крви

ГРОЗД

У садејству сунца и подземних сила
који дају ритам и земљи и води,
чека виноградар узлет хлорофила
да формира облик што цвате и плоди.

Живот наочиглед отиче и ниче,
У ходу кроз време стално боју мења.
Под руменим лишћем лоза шушти приче
о стрпљењу зрења, господству већења.

Гроздови су боба ко гроздови звезда,
а берачи као космичка најезда
која свуда сеје слику катастрофе.

У том поретку је црна рупа буре
из којег ће после ове авантуре
нов живот потећи из сонетне строфе.

ПОДРУМ

Старији од куће, од надземног света,
обележен тамом, кораком надоле,
удомитељ тајне, паралелне школе
где не вирка око небног сунцокрета.

Чувар оностраног, којег није такла
ерозија твари, растакање бића.
Трезор еликсира и опојних пића
рај у који слазиш из земаљског пакла.

Силазећи на дно, спушташ се у себе,
од космичке студи душа ти зазебе,
лучећи у трену од небитног битно.

Само се у тами види њеним оком
уистину шта је плитко, шта дубоко.
Само је у тами светло неупитно.

БУРЕ

Може штошта друго, предност дајем вину
у разумевању истинскога склада,
који спаја форму, веже садржину
с даскама скројеним из храстових клада.

Каљење у ватри, искушења воде,
лежање на земљи, сновиђе у тами;
искуства корена бивше стабло плоде,
два су света овде актери у драми.

Способност да држи до последње капи
течност која вечно за протоком вапи
остала је тајна која се гонета.

Уобручено је да би досегнуло норму,
испунило смислом савршену форму
која подобна је суштини сонета.

ВИНО

Песма и смех у течном стању⁵
потекли испод Арарата.
Одувек су се, по предању,
тек изабраним винска врата

отварала, као на славној
гозби код Асурнаирпала⁶.
Како бујица крену на њој,
као да никад није стала.

И ево: још се лије, точи,
за наша грла, на наше очи,
чудо проистекло из врења.

Искачу искре, чаша блиста,
иста здравица, песма иста,
а тече све и све се мења.

⁵ Иво Андрић

⁶ Асиријски владар који је 870. г. пр. н. е. приредио гозбу с око 70 000 узваника на којој је послужено 10.000 пехара вина, пића које је било доступно привилегованим

ЗДРАВИЦА ЗАХАРИЈИ ОРФЕЛИНУ

Боривоју Чалићу

*/Езој је доушџао љри најиџка/
џрви ради здравља, друџи ради џријаџељсџва,
а џреџи за сџавање. Чеџврџи дива на џерей,
џеџи служи вики, шесџи дарлијању или жде-
рању, седми доју, осми суду, девейи џовраћању,
а десейи свакој џрейџераносџи.
(Захарија Орфелин: Искусни џодрумар)*

Подижем сију купу вина
за Захарију Орфелина,

*иже нас гледа с небеског шара
оком искусној џодрумара.*

И совјеџује, кроз Езопа
(важи за паству и за попа):

Прва је чаша здравља ради –
загреје уши, непца слади.

За пријатељство друга је чаша –
јакоже цитат из Оченаша.

А после треће треба стати
да добра вила у сан ти сврати.

Четврта чаша већ је терет.
(Тек сам почео, реџиће шерет!)

Пета подстиче гласне жице
и букаче на упадице.

На ждерање већ шеста личи,
пуцају нити свакој причи.

А после седме шамар пљусне –
у боји вина цветају усне.

Осма је (сведок се не сећа)
у надлежности судског већа.

Од девете ћеш (а зора свиће!)
под плотом хранити пилиће.

Десетом већ (где ти је јетра?)
куцаш на двери светог Петра.

Зато помисли, код трећег вина,
на Захарију Орфелина.

*Не воведи се у заблуду -
ниње и ѝрисно, здес и сјуду.*

МОЛИТВА СВЕТОМ ТРИФУНУ

Сланину са жара, чашу лањског вина,
Подари нам, Триво, од земних милина.

Помилуј нас оком иза снежног смета
док северац брије бритвом с оног света.

Загрни чокоте, благошћу озари
пупове где зиму зимују ластари.

И помени мајку Јанковић Стојана,
Захар Орфелина, Љутицу Богдана.

Хитрих винцилира сети се, пудара,
што чувају туђе грожђе које шара.

Кроз наносе снежне путељак пропрти,
сачувај пијанце тихе беле смрти.

Да сметнемо с ума, на трен, коби горке,
нека буде грожђа за нас и за чворке.

Да се надостимо (пре него нâс црви)
Христовога тела и Христове крви.

БОГ И ВИНО

*На крају остјају само двојица –
Бої и вино.⁷*

Већ дуго немаш ни с ким, ни о чему,
ни оног неба, ни оних висина
када се душа успињала к Њему,
та орах љуска на таласу вина.

А запитаност, има ли све смисла
и ако има, гдје је и у чему,
загрцнула се, у расцијепу стисла
и процвиљела да упркос свему,

упркос биједи и општем расулу
још биће није сведено на нулу,
мада се себе и срами и стиди.

У име Оца и у име Сина,
благослов оку што може да види
да Божја рука точи чашу вина!

⁷ Бела Хамваш

ЧАША

чуда су се стекла у комаду стакла
бљештавило раја искушење пакла

трен у ком твар мења агрегатно стање
таљење у ватри за ново постање

час у ком безличну масу је дотакла
дахом творца душа мајстора од стакла

мах у ком је игра мутних огледала
досегла прозирност решетки кристала

и облик на којем завиде јој бози
да проживи живот на високој нози

где се у екстази завршнога чина
зрака сунца купа у флуиду вина

12.

Језик је васељена

ВОДА И ЛЕД

Живот је из воде, а вода из леда –
у кружењу вечном протокола део,
а када се циклус заокружи цео,
повратиће форму првотног изгледа.

Структура кристала – временска капсула,
не да да се кључа рушитељ докопа.
Лед је претходница великог потопа
који одлаже извесност расула.

Разлива се вода и живот отиче,
у ритму у којем и чили и ниче;
тек каткад из њега вине се дивота.

У вечном кружењу живота и смрти,
на Земљи која се као чигра врти,
вода је разносач. Лед – чувар живота.

СУНЦЕ И ЛЕД

У игри Сунца и леда,
плесу на танкој нити,
има и мора бити
вишег, канонског реда.

Кад Земља отклон чини
(ексцентрична елипса!),
чигра је у мрачини;
а бела ко од гипса

северна хемисфера,
скроз до Медитрана.
Миленијумска мера –
запис из ледних дана

у стени и у лесу.
А наши списи – где су?

ЈЕЗИК ЈЕ ВАСЕЉЕНА

Језик је као космос,
свевремен, бесконачан.
Он памти шта смо, ко смо
и рачун има тачан

за простор и за време.
У потомку и претку
он чува прво семе –
реч ону на почетку.

Оном што тек ће бити
у језику је врежа.
То су те златне нити,
од њих се плете мрежа

речима насељена.
Језик је васељена.

КУЋНИ ПРИТВОР

Ни осуђеног, ни судије,
а као да се врши казна.
Процеса нема, усуд није,
а шта је, то ће тек да сазна

онај који расплете нити
што невидљиве везе творе
с непостојањем и са бити,
а које немушт језик зборе.

Речник ће тај да одгонетне
који у зрцалу се сретне
са својим ликом и неликом,

и спозна кућни притвор да је
космоса део, у који стаје
бескрајно мало и велико.

НЕБЕСКА МЕХАНИКА

Сфера, циклус и елипса
с небеске су сишли писте.
Кад висине нису исте,
шта да спаја изохипса?

Да л' су облик и путања
у простору и времену
ваљан улог у стремљењу
за излазак из ћутања?

Или је кључ уловити
у брзини шансу ретку,
кад је футур у перфекту
и у забран упловити?

Сви сигнали које шаље
око налазе тумача.
Од логике није јача
мисао. Не уме даље.

Невидљиви смо на слици
где космичке струне брује,
Сведржитељ док послује
по небеској механици.

СУНЧЕВ РИТАМ

И устајеш и лежеш пратећи Сунчев ритам,
одређен ротацијом, сменом дана и ноћи;
распоредом за који ниси ни био питан,
оним што је извештан да ће и сутра моћи

да савршенством склада одвоји светлост и таму
и да је распе ко плеву широм земаљског шара,
да елегантним тактом додирне суштину саму
из које производи темпо који се стара

да на окупу држи што је расапу склоно,
расуту материју, расути терет речи.
Закони вишега реда конторлишу и оно
прецизну механику што би могло да спречи.

Где је наше место на дугој временској скали?
За ту смо меру одвећ безначајни и мали.

ТРАГ

С чим да се пореди човек
испод озвезданог неба?
Друкчија мера му треба,
него што људски је век.

Како разумети вечност,
ускладити хаос и ред
с мишљу да сва ће течност
напослетку постати лед?

А кад дочека рамонда⁸,
после леденог еона,
сунчеве зраке целов благ,

да ли ће Тамо и Онда
равнодушни сјај неона
наћи икакав људски траг?

⁸ Рамонда (*Ramonda nathaliae*), ендемска биљка централног Балкана која је преживела ледено доба и која има способност да се из анабиозе врати у живот

УШЋЕ

Близина реке ће те увек
издићи изнад земног кала;
ту присност урачунај у лѐк
од ситних и од крупних зала.

Тренутак у ком појмиш двојство
у пролазности и вечности,
откриће ти се као својство
у флуидноме, у течности.

Узводно би ли (вали хуче)
на извор где те чежња вуче,
у грмље сплићеш се, све гушће.

Низводном ритму увек склона,
вода те учи од искона
да њено је и твоје ушће.

13.

Миланковић

РОДНА КУЋА МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА У ДАЉУ

Давно је све избледело
и завезало се у чвор.
Од свега што је вредело
преостао је бели бор.

Некад су стизале лађе
из царствујушче Вијене.
Сад – само скитница зађе
с понизним репом хијене.

Мичу се ледене капе
и пуца Земљина кора.
Пишу се нове мапе
по кожи белог бора.

Твоја се распада соба –
долази ледено доба.

ЖАБЉИ КРЕКЕТ

Кад прође све, остаће крекет жабљи –
*вечийиа химна озвезданом небу*⁹.
Пропашће што је отето на сабљи
и све грађено на води и хлебу.

Ко што је чуо звук из прве воде,
кад стишао се талас који љуља,
Творац ће чути, пре него што оде,
тек жабљи крекет из последњег муља.

⁹ Милутин Миланковић

КАД СНЕГ ЗАВЕЈЕ

Кад снег завеје, свет се чини
бољим и лепшим него што је –
знак више правде у тишини
на слици црно – беле боје.

Кад снег завеје, све што лежи
укрупња тад се и набуја,
а усправно, што увис тежи,
нагло се згури, залелуја.

Кад снег завеје, ко да Вишњи
жели свог дела да се лиши
па га тепихом белим крије.

Чим открави се снежно сало,
изрониће, с још црњим калом,
свет белог мора Паноније.

ЗИМСКИ СОЛСТИЦИЈУМ

С ким да прегура човечуљак
силовит продор ледног фронта?
Сунце је црвени патуљак
затурен у дну хоризионта.

Целини тежи сваки детаљ,
а све облике магла гута.
Ко аршин ноћ је, дан је педаљ;
ноћ је Гуливер код Лилипута.

А ко си ти у свој тој тмуши?
разабиреш ли, бар у души,
улогу своју и свој лик?

Или си сведен на немака
ког дању тргне прелет сврака,
а ноћу дивље гуске крик?

ГРУДВА

Астроном вели да си грудви налик,
коју слободни с брега хитне стрелац,
и да у себи чуваш вечни пралик
с којим се с тихо котрљаш низ целац.

Сем што у зраку изазовеш фијук
да обележиш свог рођења датум,
твој је тек ропац, прикљештен у цијук.
Све остало је судбина, коб, фатум.

И све што памтиш, само је утисак
слободне воље, затомљени врисак,
пре но што Творац заледи ти дах.

А иза тебе, у целцу, кратковек
траг нечег што је некад био човек,
а сад је опет капља, мрва, прах.

МИЛАНКОВИЋ

Звезде ко гледао је, на небу и у води
и жабљи слушао крекет у модром сутону притом,
тог рука невидљива у прапочетке води
и усклађује земни с космичким касом и ритмом.

Ко може да полети и вине се у етар,
а да стоји у месту и да остане стамен,
тај чврсто за гриву држи нестални космички ветар
и потпирује вањски и унутрашњи пламен.

Као што муња у ноћи цео видик осветли,
или што раскину мрак звуком јутарњи петли,
тако се мисао зачне као производ трења.

У игри, којом бело одговара на црно,
налази своје место и твоје важно зрно
у пешчаноме сату проблема и решења.

Код широких видика стазе су често уске,
а велике идеје уђу на мала врата.
У овој причи главни учесници су гуске,
али не римске које спасавају од рата.

Ово су дунавске гуске које крећу на пашу,
на другу обалу ће, орући бразде по путу.
У смирај дана опет на таласима јашу,
ка исходишној тачки, у магичном трокуту.

На тој их тачки дечак, на крми чамца чека
и почиње да схвата шта му говори река,
и почиње да слути шта шуми васиона.

Загледан у диск сунца који обзором шета,
појми да логос држи сав механизам света,
а из даљине звоне први такти канона¹¹.

¹⁰ Чим јутром даљски домаћини отворе својеј капије, крену њихове гуске својим путем. Првом улицом која води Дунаву сиђу на његову обали и без оклевања запливају њиме уоравно на ток реке. Она их за време препливавања носи собом низ воду, због чега стигну на другу обалу читав километар од места где су запливале. Гуске су то тачно запазиле и, пасући преко дана, ишле обалом узводно догод нсиу стигле километар више од свог полазног места. Када су предвече опет запливале у воду да се врате својим кућама, она их је увек донела тачно на она места са којих су пошле. (М. Миланковић, Успомене, доживљаји и сазнања, Завод за уџбенике, Београд, 2009.)

¹¹ Канон осунчавања и његова примена на проблем ледених доба; најзначајније дјело Милутина Миланковића

ТРИПТИХ ЗА ТИНКУ¹²

1.

*Наука је моја законична жена,
на светог Луку, код мене, на слави,
рече, с циљем да ме пред свршен чин стави
тај најпожељнији овдашњи нежења.*

*Али, већ сам знала где су слабе тачке
изјаве, наизглед, као од гранита:
музика, ко вода, никога не пита
и обрће живот самца наглавачке.*

*Док ме је слушао, уз клавирску пратњу,
у очима сам му приметила патњу
за бечком опером, за младим данима...*

*Још једном утече у царску Вијену
да попије чашу давно испијену,
ал' већ чине своје animus, anima...*

¹² Христина, Тинка, Миланковић, рођена Топузовић, супруга Милутина Миланковића

2.

Називао брак је подераном врећом
због новца који се тајанствено губи.
По венчању, све би кренуло са срећом,
ал Гаврило Принцип надвојводу уби.

У Даљу нас ратно затекло је стање,
као филм поверен хорор режисеру.
Милутин допаде осечке апсане,
логора у Турњу¹³, па у Нежидеру¹⁴.

Нисам дала да га здробе лагер клешта,
спас из пакла беше кућни притвор, Пешта.
Све сам преврнула и све оплакала.

Ратови, приједи, логори, балови,
бацали нас као дунавски валови
у страшноме веку гибелји и зала.

¹³ Логор код Карловца у Првом свјетском рату

¹⁴ Логор на граници Мађарске и Аустрије

3.

Он је лунин радник. А у доколици
за јахања ноћна презао је ата.
Као свог, астрална примала га јата;
он све даљи, ја све ближа околици.

Једном би месечно ишао на пиће,
кад није запљуснут космичким таласом.
Из рибљих вечери са Миком Аласом
враћао се као обновљено биће.

Кад су проредили људи и приједи,
остали смо једно уз друго збијени
већ бројећи ситно на временској скали.

Ја сам породичне, а он целог света,
решавали бриге, стазом где се шета -
ја хоризонтално, он по вертикали.

МИКА АЛАС УЧИ ДА ПЛИВА¹⁵

Оплових многа светска мора и океане,
затурена острва унех на странице атласа;
китове и сомове лових натенане,
држећ' до сорбонске к'о до дипломе аласа.

Нисам знао да пливам, а растао сам у води.
Једанаест пута је на Дунаву и Сави
русалка, речна вила, хтела да ме удави,
али још пресликавам, ловим, свирам и бродим.

Колега Миланковић нашао се у чуду:
на даљској окуци је, на голом дунавском спруду,
пливача да изгради хтео новом методом.

Али, чим су ми пупак заголицали вали,
а изводе и рачун пренели интеграли,
каза ми се да копно чвршће ме веже с водом.

¹⁵ Наш Мика Алас...неустрашиви рибар који је свој живот провео на Сави и Дунаву, и морском лађом, а између оба пола Земљина, прокрстарио Атлантски и Индијски океан, није умео да плива и зато се једанаест пута давио у Сави и Дунаву...Зато га позвах да ми дође у Даљ да га научим пливању, а он се одазва мом позиву...На такав један леп чист спруд, који се благим нагибом спуштао у реку, одведох свога ђака да га научим вештини пливања. Мика уђе храбро у воду, али само до колена, ја клекнух у воду, испружих леву руку и рекох му да легне преко ње. Он показа, иако забринута лица, намеру да ме послуша, но чим окваси трбух и груди, побеже главом без обзира. (М. Миланковић, Успомене, доживљаји и сазнања, стр 433, Завод за уџбенике, Београд, 2009.)

14.

Пресликавања

БРАНКО

Као што зора свиће,
као што листа дрво,
тако тежи и биће
да се оживи Прво;

први звуци и слике
и мириси и боје,
да проври све од вике,
да смех и чар се споје;

да свет је опет цео,
да дан је плав и бео,
пре но жубор заћути.

Чим стане враголија,
нестане чаролија
и ено – лисје жути.

ЗМАЈ

Хоризонт светли и кад сунце зађе¹⁶
и мрак потопаи Панонску низију,
а узалудник, скупљач ноћне грађе
ни од чега би да створи визију.

На десној обали Дунава је зида
(ноћу се чини да тих међа нема),
мисао једну која се откида
и хита увис изнад винског Срема.

Напуштају нас и мисли и речи,
а стих не вида, писање не лечи
и све се сведе на чекање чуда:

како ли ће се зањихати клатно,
шта остаје, шта оде неповратно
и чију страну држи амплитуда.

¹⁶ Милан Кашанин

ЈАКОВ

У Даљ кад стигох, снажну још имадох мускулу,
а већ сам био мађарон, шпијун и издајица.
На газдашаг¹⁷ се склоних, виноград зван Тускулум¹⁸,
где ревно слагах приче, карактере и лица.

Из главе ми искачу калфе, фрајле и жибири,
из гардеробе свако своју маску узима
и на пренумеранте се комедија шири
ко онда кад сам вино продао Французима¹⁹.

Сам сам одувек био, и у Револуцији²⁰,
тврдоглав и задрт, несклон сам еволуцији.
Немамо увек избор, него смо често бирани.

Слободан као писац, а у друштвеном решту,
гледам лађе што плове за Сентандреју и Пешту,
с искуством да *сйомен и мисао су шириани*.

¹⁷ Газдашаг – (мађ.) имање. Јаков Игњатовић је у Даљу наслиједио, од велепосједника и пријатеља Недељковића, имање од 14 јутара винограда и неколико десетина јутара ораница

¹⁸ Тускулум – по угледу на Цицеронов *Tusculanum*

¹⁹ Око 1870. г. када је филоксера похарала винограде у Француској

²⁰ 1848. г.

ДИС

Све више земља, а небо све ређе;
мањи је отпор силазне путање.
Поглед надоле клизи испод веће
сужава видик, води у лутање.

А виђен већ је крај и иза краја,
виђена већ је алфа и омега
и катаклизма потоњег сјаја
где ништавило следи иза свега.

Како досећи оно непојамно,
у хармонији светлога и тамног,
што тек се слути, којег чежња куша?

Да ли нас снови, да ли нас нирвана
такну изнутра, додирну извана,
отворе прозор да излети душа?

КАШАНИН

Драіану Ђирјанићу

Одјек познатог гласа из великих даљина,
во времја ово кад све је и опсена и варка,
слагале се беседе и приче из давнина,
у музеју сложеном као Нојева барка.

Преознавао дар је по два или три стиха,
по првом потезу киста знао какав је сликар;
тумач да кључ лепоте и тајне чува психа,
тражио цео живот црте мајчиног лика.

Шта је то доследност и која јој је цена
из средњевековног је читао камена,
колико узима сумња, колико даје вера.

Само се једним путем долази до истине
да божанско и земно једну целину чине,
а кад се нешто мери, то нек је светска мера.

ЛАЗИ, У СПОМЕН

Испод балкона од кованог гвожђа,
где слућена је *хармонија сфера*,
комаде хлеба, петељке од грожђа
сад слине њушке напуштених кера.

Живот кроз брљу ту цеде клошари
(на лицима им од бођоша сенка)
и отаџбину крчме добошари
где некад у сну плотила се Ленка.

У општој јагми за прочељем стола,
Глуви су сви за *їласе наших бола*
и нема никог да погледа с брега.

Основе неста, потка је нежива,
замршени су конци од плетива.
Сваки почетак овде је омега.

МРКАЉ

*Молчаније и мерзост. Ни еднога словесе
не изустише браћа. Но силно ѿоненије
у живот скиталачки учитеља понесе,
без свијести и слутње да већ је био геније.*

*Толико нуждну језика српској сочинији
иисменицу. То је његова била водиља.
Али ко ће, у мору зала, Зло опчинити?
У сало јера дебелог као жртва водвиља*

потонуо је, као и сви визионари,
нарушитељи устаљеног поретка ствари,
а нема корака напријед без приношења жртве.

Умоболници стога већ залаже се глава.
Другоме заслуге ће, сва признања и слава.
Но, поезија, срећом, оживљава и мртве.

ТЕСЛА

Чим склопим очи, ево, долијећу свјетлосне кугле.
У њима видим да ће старост ми бити горка,
мада управо расте вртоглаво мој углед
на Авенији петој града Новогa Јорка.

Кроз тијело струје волти у смијешној циркуској бици,
а знадем да су ово и оно божји знаци:
кад сам као дјечарац мазио мачку у Лици
и чуо како искре скачу по мачјој длаци.

Оно најважније догодило се у Пешти.
Румен заласка сунца још ми у оку бљешти,
а у уху ми верси које шапуће Гете.

На дунавском сам пијеску нацртао свој мотор,
обртно магнетно поље, видио статор и ротор,
с мишљу да струја Бог је, у искрама што лете.

15.

Творац речи

ХРАМ СВ. НИКОЛЕ У ВУКОВАРУ

У храму светог Николе
Не висе више иконе.

И не чује се звоњава
Кроз прозоре од поњава.

И нема торња ни крова
Ни штампарскога олова.

Неподупрта небеса
Испод сломљеног чемпреса.

Гласови ишту тапију
На васењенску јапију.

Материјала Онога
За степениште до Бога.

ПАТРИЈАРШИЈСКИ ДВОР У ДАЉУ

овде је околна паства
хранила дубину јаства

што ноћу унија пара
по дану глас патријара

истка од свилених нити:
остати овде и бити

чекати спролећа ласту
и боју зеленкасту

у подрумима да прими
ризлинг што зори по зими

шумове древнога доба
трепери ginkgo biloba

а мудри дунав пун санти
цвокоће живи и памти

ПРЕД САВИНИМ ПИРГОМ

Уразуми и нас, Оче који јеси.
Не гори Хиландар, горе наши греси.

Охولة и горде, без срама и стида,
не свесте нас слике из очињег вида.

Приносимо свеће за живе и мртве,
а јагњад и прасад себи, као жртве.

За успон до врха земаљскога трона
користимо свеца, кућнога патрона.

Легле су по нама, надирући с југа,
митоманске магле и косовска туга.

А гар и пепео Белога конака,
(место акатиста, стихире, кондака...),

жежени језици с царских параклиса,
са усахлих фрески, с древних рукописа,

опомена страшна и последња то је.
Два пута пред нама, као некад, стоје.

Пред Савиним пиргом и пламен је стао.
Идемо ли стазом коју нам је дао

или старим путем мржње и јереси?
Уразуми и нас, Оче који јеси!

НЕ ГАСИ СВЕТОСТ

Не гаси светлост у мојој руци,
Не гаси светлост, Господе.
Нек светосавски дођу вуци,
Нека ме ноћас походе.

Њихове очи нек прозру таму,
Очњаци нек је растргну;
Нека, глођући суштину саму,
Лаж и обману развргну.

Ко искушеник у келији,
Ја чекам Твоје тајне знаке,
Твој животоворни дах;

Чекам стих од ватре врелији
Да ме вазнесе у облаке
Ил да ме саспе у прах.

ТВОРАЦ РЕЧИ²¹

Не широка стаза, него уски пут
по твојој су мери, уз ревносни труд.
Од злога скриће те хлорофилни skut
кад клонеш у сумњи, насукан на спруд.

Излаз никад није у зрцало глед,
у заборав води, од њег биваш сен.
Иако на концу све постаће лед,
рано је за језу, хладни дрхтај њен.

Буди творац речи, а не само чтец
који туђој мисли дарује свој глас.
Буди бард и рапсод, громовник и жрец
све док не претегне онај други тас.

Нек гори и светли све што може, свуд,
пре него завлада тама, мук и студ.

²¹ Будите творци речи, а не само читаоци, понављајући у себи да који слуша речи и не чини шта је заповеђено њима, такав је сличан човеку који гледа своје лице у зрцалу. Јер позна се и отиде и одмах заборави какав је био. А онај ко је проникнуо у савршени закон слободе, оставши у њему, овај неће бити заборавни слушацац, блажен је тај. (Теодосије, Житије Светог Саве)

ИСАИЈЕ²²

Исаије се зовем. Бејах монах, а сада
старац сам, који се ничему не нада,
на овом свету где мртвима завиде живи;
у земљи где труне плод у воћњаку и њиви.

Књију же сију в добра убо времена йочех
када су неимари прве камене плоче
у темељ Грачанице и Дечана сложили,
кад велможе се нису још међ собом гложили.
Служих верно игумана, цара и царицу
све док деспот Угљеша не крену на Марицу.

Преводим Дионисија Ареопажита
и Песму над песмама. А нико ме не пита
одакле црпем вољу, откуд ми стиже снага.
Знам. На послетку сам. Али ипак без трага
земног да не будем. Доказ приложити треба
када се сравњују рачуни земље и неба.

Сврших же йу в злејшеје всех злих времен. У глади
која без ногу гони, без ножа душу вади.
Тај опис отима се и мудроме Јелину.
Сад чекам да се с Христом сјединим у целину.

²² Стојан Новаковић, Примери књижевности и језика, Београд, 1877., стр. 372.

ПЛОВИ, ПЛОВЧЕ...²³

Притисла ноћ јакоже пучина морска.
Каткад у мрклини просине одсјај сребра.
С Проклетија и Шаре студен је горска
легла у постељу деспота и себра.

У земљаној посуди јелеј из Бара
жути се. По њему клизи пловак. Светли
жижак у испосничкој изби и ствара
привид божанског сјаја. Већ први петли

јављају нови дан. Шкрипи гушчје перо
по хартији. Јачај, учврсти се, веро,
косим и равним цртама краснописа
и удени име овога који писа...

Пауци да не премреже, дуни ветре!
Плови њловче. Пиши њрешни њоје Пеџре!

²³ Милорад Панић Суреп, Кад су живи завидели мртвима, СКЗ, Београд, 1960., стр, 10.

ВИСОКИ ДЕЧАНИ, У СНУ

Агарени надиру, запљускују Млечани;
у сну, ниски облаци и Високи Дечани.

Протомајстор, мали брат, из краљевог Котора,
градио је ревносно, не слутећи злотвора.

Уверен да снажи Бог прегеоцу махове,
с превидом да рушитељ не хаје за страхове;

не зна да су *сѿефани* с небесима венчани.
У сну, ниске побуде и Високи Дечани.

Повеље и типичи, капители, конзоле
одавно већ имају све божанске дозволе

на крилима иконе архангела Гаврила.
Испод тог се окриља царска лоза савила,

где полазе, свети сви, у дефиле свечани.
У сну сунце просине и Високи Дечани.

ГРАЧАНИЦА, У СНУ

У крсту крст је, квадрат у квадрату;
ка хармонији, увис то је хтење.
Сенка је темељ светлосном шапату;
црква у цркви, позив на успење.

Тесани камен за слику логоса,
космичку шкољку, брод за васељену;
узлет покрета у сили колоса
за пусту душу, за ненасељену.

С југа на север и на запад с југа
да саставе се оба краја круга,
божански облик преслика се свуда.

Из свевремена кад изроне чуда
да, раскинувши гласом силу тмине,
светлост ти шапне име, Милутине.

Изводи из изабраних текстова о поезији Ђорђа Нешића

БОШОВА АПОКАЛИПСА И ДАЛИЈЕВА ЈЕЗА

Стара естетичка теза о локалном које је залог универзалног, углавном обесмишљена многобројним (зло)употребима, у случају поезије Ђорђа Нешића поново осваја пуни смисао. Све је ту стварно, географијом и временом одређено, и све има своје име – и „Предели” и „Град” и „Створења” и „Људи” и „Светилишта”, али снагом пјесничког израза тако сублимисано да у „Старој Драви” препознајемо дах свих завичаја овог свијета; у „Вуковару” – неминовни судар племенитог људског напора с адским послом Кнеза Таме; у „Мишу” – језиво грчевиту људску потребу за дашком живота пред страхом и безнађем; у Бранету Наранчићу и Драгоји Марићу све ратне страдалнике, а у вуковарском храму Светог Николе небројене оскрнављене богомоље. Збирке *Ијесама Чекајући Сјворишеља* и *Харонов чамац* временом, које су тако моћно посвједочиле, добијају профетску снагу сличних књига из српске духовне традиције, међу чије су корице пресељавани расијани народ и изгубљене постојбине, а *Границу* исписује болноотрежњујућа и повремено горкоиронијска свијест која је спознала лице и наличје рата и мира, пораза и побједе, свијест која се стално ломи између жабље и птичије перспективе. Нешићеве славонске ратне слике носе сирову снагу апокалиптичних Бошових визија и метафизичку језу Далијевих испражњених облика, као што његови мирнодопски пејзажи и портрети заре утјешном и болном меланхолијом сјећања на једно друго вријеме, кад се свијет око себе гледао без пукотине у срцу. Префињен осјећај за мјеру у активирању старијих слојева српског пјесничког наслеђа, савршено пригушивање патетичног тона, лакоћа владања строгим и захтјевним формама, тачан и сведен израз, те освојен, самосвојан ритам – све су то особине које Ђорђа Нешића потврђују као ствараоца

који припада самом врху савременог српског пјесништва... (Пјесник) зна да се с једне стране салдо новије историје може и мора сагледати као пут од Печуја до нечуја, али исто тако зна да то није једини видик, нити је историја једино у шта се вриједи загледати. Истинско духовно искупљење – а о томе је ријеч у Нешићевој поезији – тражи другачије видике и видиковце с којих се граница сагледава у обасјању смисла који надилази историју, смисла који тежи складу првог минута, кад у стари зглоб седа / кључна кост до тад ишчашеног света. Ријеч је о смислу часа у коме се циљ веслача у дрвеном чамцу изравнава с највишим људским циљем: Врба је харфа, трска – виолина, / а циљ исконски христоликог сина – / прећи са једне обале на другу („Вечерњи концерт за весло и дрвени чамац”). Одмјерен у мисли, са обликотворним умијећем које свједочи највишу мјеру умјетничке самосвијести, лирски ломан, али крајње прецизан у слици и исказу, Ђорђе Нешић је данас један од најистакнутијих српских пјесника на оној поетској линији која је дијалог са свеукупним духовним наслеђем свог народа сматрала и сматра првим условом самоостваривања. Три његове књиге испјеване у разорно доба с краја двадесетог и почетка двадесет и првог вијека већ се јасно указују као незаобилазни биљези храброг и плодног суочења поезије с временом. Потврђује то и овај избор Нешићеве поезије, обogaћен са двије руковети нових пјесама и пажљиво осмишљен у дванаест компактних краћих цјелина, од којих свака носи знаковит двочлани наслов. Трагом тих наслова, као својеврсних путоказа, читамо пјесникову завичајну географију коју је он узнио у високе сфере духа, у лирске просторе универзалних зрачења и значења.

Ранко Поповић (*Слова и числа Нешићеве лирике*, поговор књизи Боље је бити у мањини; СКЗ Београд, и СКД „Просвјета”, Загреб, 2015.)

УМЕТНИЧКЕ МАТРИЦЕ

Наравно, све су то (асоцијације на Библију, ЂН) занимљиве идеје и значајне теме на којим је заснована ова Нешићева поезија. Оне би и остале само то, да Нешић није богомдани песник, алхемичар који уме да им удахне живот и уметничку снагу попут великих уметника. Неке и сам спомиње као узор, нпр. у натуралистичкој слици кад „кокош развлачи црева / леша начетог с пупка”, он каже: „мешам јаву и кошмар / и једну адску слику / Хијеронима Боша.” („Кокош”). Већ та ауторска напомена обавезује читаоца да се обавести о холандском ренесансном сликару апокалиптичних тема, о његовим визијама Раја, у слици „Врт уживања”, и Пакла, у слици „Последњи суд.” То су велика платна, у форми триптиха, с много призора, ситних детаља, који илуструју „врт уживања” у светлим бојама срећних лица, и поноре пакла, слике страдања грешника, с много натуралистичких призора мучења и искежених демонских створења, све у експресионистичким бојама крви, тела, ватре и дима. И у Нешићевој поезији се доживљава та антитеза: рај је конотиран светлошћу засјалом у Даљ-планини и пројекцијом будуће Славоније у благосиљању вредне и кротке „заједнице мравље”, узгајивача липа и пчела, божанских атрибута, и градитеља „чврстих домова”, будућег Града. Њима су супротстављене експресионистичке, понекад и натуралистичке слике рата, денотативне у дехуманизованом хронотопу. И Нешићева збирка је велика фреска српске Славоније грађена као полиптих из пет слика, циклуса. Свака од тих слика по песниковом поетичком начелу „спаја форму, веже садржај” у „истински склад.” („Буре”). Тако прва слика, Предели, римованим

дистисима сугерише отворену славонску равницу, а различитим метром стихова топониме о којим пева. Друга слика Нешићевог полиптиха, Град, сва је у сонетима, поетским грађевинама од два катрена и два терцета, који се уздижу на уређеној равници римованих дистиха. Трећа слика Створења, у којој је тема разрушени град, сва је у минираним сонетима, аналогји порушених грађевина, од којих су преостали само завршни терцети, у једном случају само последњи. Четврта слика, Људи, опет је у сонетима, класичним од два катрена и два терцета или у варијанти три катрена и закључни дистих. Сада су сонети затворена форма прикладна теми смрти (уп. Ногову збирку Сонет и смрт) (СКЗ, 2017), сандук у коме се чува (храни) успомена на покојника. Само је једна песма у овом циклусу у форми „станце”, састављене од осам осмерачких катрена: станца је стара форма и првобитно је значила „собу” што одговара Нешићевом наслову „Спаваоница”. Њеном садржају прилагођен је јампски ритам и пародични тон за оживљавање карикатуралних скица суманутих ликова у ратној спаваоници. Пет песама последњег циклуса „Светилишта”, у различитој су строфичној и метричкој форми, адекватној ратом обезличеном и дисхармоничном свету.

(Бранко Летић, *Айокалийса „ірешиної Георгіја, Ђорђе Нешић, Чекајући Створитеља, Слово, Врбас 1995.)*

ТРАУМАТИЧНОСТ СЕОБНОГ ИСКУСТВА

Код Нешића, као и код већине значајних српских пјесника који су обрађивали Велику сеобу, њен предводник патријарх Арсеније III Чарнојевић је „личносна метонимијска замјена” (ПОПОВИЋ 2007: 180) за читав овај догађај. Његова пјесма „Кир Арсеније”, организована у пет римованих дистиха, уједначеног тоналитета, представља патријархово обрађање досељеницима у нове предјеле. Четрнаестерац у којем је испјевана пјесма примјерен је казивачки смирујућој сталожености.

КИР АРСЕНИЈЕ

Чија чаша, штоја и Оченаш

Ваша је ово земља, ваша вода и шума,
нађите овде спокој, не пожелите друма.

Овде садите липе и заројте пчеле;
нек се одавде само ласте и роде селе.

И када будете једном чврсте домове дигли,
не заборавите ко сте и одакле сте стигли.

Будите кротки и вредни ко заједнице мравље
не заборавите никад на слатко православље.

А када искушења уђу у душу вашу,
присетите се оне о чаши и Оченашу (НЕШИЋ 2015: 57) .

Трауматичност сеобног искуства, која је у списима о Великој сеоби означена мотивима страдања, пустошења, скрнављења и пљачкања светиња, овдје је посредно опредмећена, полустихом: „не пожелите друма”. Поруча сународницима да саде липе и роје пчеле, позив је на заснивање живота, јер пчеле и липе представљају симболе побједе живота над смрћу и услов претрајавања. Дрво липе, према којем су стари Словени имали посебан однос, представља дубинску везу са прецима и важан је мотив у структури пјесме, јер најављује главну поруку народног предводника: у новим предјелима и околностима, у којима се трага за спасоносним облицима живота, не смије се заборавити на поријекло и на „слатко православље”. Завршним дистихом притврђује се оно што је већ суптилно наглашено у површинском текстуалном слоју пјесме, али још изразитије у њеном подтексту: погубност нових сеоба!

...Ђорђе Нешић, један од најистакнутијих савремених српских пјесника, тај свој високи статус потврђује и у неколико антологијских пјесама посвећених Великој сеоби из 1690. године. У захтјевној сонетној форми или у лирски минијатурним дистисима (од којих су састављене неке пјесме из овог комплекса), он депатетизовано и смиреним тоном Велику сеобу опјевава кроз њен метонимијски лик (патријарха Арсенија Чарнојевића), зазивањем једног од њених очевидаца и свједока (Стефана Раваничанина) или активирањем предањског сазнања из властите породичне традиције. Нешић послушкује и осјећа било историје снажним уживљавањем у одлучујуће моменте њене магистралне путање. Вријеме у којем настају његове пјесме о којима је ријеч, обиљежен прогоном крајишких Срба с краја двадесетог вијека, пјесник сагледава како у контексту Велике сеобе тако и односу према сеобама као трагичном фату-

му националне повјеснице. И када појединим његовим пјесмама промине тон резигнације, оне су, цјеловито посматрано, у знаку преимућства живота над песимизмом, и то живота у својим најелементарнијим и најтрајнијим манифестацијама. Иако смо се у овој раду ограничили само на пјесме Ђорђа Нешића директно посвећене Великој сеоби из 1690. године, треба на крају нагласити да је он написао неколико истински вриједних пјесама о прогону крајишких Срба из маја и августа 1995. године, те српске „трагедије без катарзе” (ПОПОВИЋ 2014).

(Проф. др Душко Певуља, *Одјеци Велике сеобе у њоезији Ђорђа Нешића*)

ТРАЖЕЋИ МИР И СПАСЕЊЕ

Искуство историје је артикулисано као искуство апокалиптичког збивања, у којем бивају уништени, или тешко оштећени сви услови индивидуалног, а самим тим и колективног живота – материјална добра, амбијент који је некада био присан човеку, уништава се и сам човек, у свом телесном, али и свом идеалном облику. Врхунац деструкције је уништење могућности говора, а тиме, у крајњој консеквенци, и могућности артикулисања искуства оног збивања које је до тога довело. У судару са деструкцијом, долази се до границе изрецивог, и даље, до ћутања само издалека сличног оном које прати тајну стварања. Ћутање пре свега и ћутање после свега се у ствари потпуно разликују: између њих је све, читав један свет.

„С врха ердутске куле / цичи панонска зима / и гута моје речи” – гласе завршни стихови сонета „Писмо”, који већ припада кругу оних песама које осликавају поратно стање. Време смрти и разарања је прошло, али још није наступило време живота. „Долази ледено доба”, поручује једна Нешићева песма. Ратну вреву и ужас смениле су друге чињенице и друга осећања: бол и стид, пораз и изгнанство. У песму поново продире историјска стварност, песма поново изражава заједничка искуства

Своју најлепшу песму, „Прозор кроз који Дунав тече”, Нешић је остварио тако што је, не заборављајући да говори из заједничког искуства, упориште свог говора потражио у класичном лирском односу, у изразу појединачног постојања: „Једном, ако се размрсе нити / и пораз престане да пече, / кад mine све, да ми је бити / прозор кроз који Дунав тече”. Задржимо се за тренутак на природи ове метаморфозе. Не постати створ, животиња или биљка, већ ствар – и то

не било каква, већ творевина, ствар коју је сачинио човек, и која је способна да се одреди (погледом) према елементу старијем и трајнијем од човековог света. Тражећи мир и спасење, иде се ка свесном поништењу себе, ка једном виду жртвовања које би, можда, могло да искупи све скривљено и нескривљено. Као у сваком миту о новом почетку, потребна је жртва из које се рађа нови живот.

Искуство историје је артикулисано као искуство апокалиптичког збивања, у којем бивају уништени, или тешко оштећени сви услови индивидуалног, а самим тим и колективног живота – материјална добра, амбијент који је некада био присан човеку, уништава се и сам човек, у свом телесном, али и свом идеалном облику. Врхунац деструкције је уништење могућности говора, а тиме, у крајњој консеквенци, и могућности артикулисања искуства оног збивања које је до тога довело. У судару са деструкцијом, долази се до границе изрецивог, и даље, до ћутања само издалека сличног оном које прати тајну стварања. Ћутање пре свега и ћутање после свега се у ствари потпуно разликују: између њих је све, читав један свет.

„С врха ердутске куле / цичи панонска зима / и гута моје речи” – гласе завршни стихови сонета „Писмо”, који већ припада кругу оних песама које осликавају поратно стање. Време смрти и разарања је прошло, али још није наступило време живота. „Долази ледено доба”, поручује једна Нешићева песма. Ратну вреву и ужас смениле су друге чињенице и друга осећања: бол и стид, пораз и изгнанство. У песму поново продире историјска стварност, песма поново изражава заједничка искуства

(Саша Радојчић, *Појтоњи дани и после њих*; Ђорђе Нешић, *Боље је бићи у мањини*; Српска књижевна задруга; Београд, 2015.)

НА ГРАНИЦИ МЕЂУ СВЈЕТОВИМА

Родно и радно мјесто поезије садржане у трокњижу Чекајући створитеља, Харонов чамац и Граница јесте пјесников завичај – Бијело Брдо, Осијек, Вуковар, Даљ, Ердут... У том питомом пејзажу који је Бог даривао свакојаким дивотама, дјечија душа очудила, сјећање позлатило, младост одболовала, а додатно сакрализовали монаси и патријарси одвија се – лична и колективна драма застрашујућих размјера – као у Содоми трају оргије Мефиста, јахача апокалипсе и других чудовишних, ништитељских сила. И све се збива по провјереном готово библијском драматуршком обрасцу – изгон, страдање, пад у ропство гдје „боље је бити у мањини” како се пјесник накнадно и самоиронично тјеши. Бришу се трагови бившег живота, руши се, као и увијек, један град, прогони један народ, његова култура, вјера и језик. О томе свједочи низ одличних, антологијских пјесама, а најпотресније оне из циклуса Створења.

Нешић је носилац оне неизљечиве панонске меланхолије, али и љековитог хумора, суптилне ироније и самоироније, ненападног артизма и изоштрене поетичке свијести која калемарски пажљиво бира и упошљава цитате, парацитате, алузије и дискретне призиве других аутора. Требало би много више времена, а богме и знања, да тек побројимо шта је све упјевано у ове стихове – од молитава и обраћања, здравица, поскочица, ругалица, пасторала, дјечијх разбрајалица, елегија и георгика... па Орфелин и Венцловић, Игњатовић, Змај, Бранко, Лаза, Дучић и Црњански, Цесарић и Раичковић, Ного и Тешић... Па ипак, Нешићева пјесма успијева да све те разнородне утицаје упије и сублимише у препознатљиве звучне и благотвор-

не дистихе и катрене. Истини за вољу, треба рећи да се и овдје нађе понеки лирски калем који се није примио или је накриво срастао.

У Нешићевом „котлићу од сонета” крчка се и пуши „лук и вода” завичајног рјечника – локализми и архаизми, одломци паорског, аласког и воћарског говора и други лексички остаци у којима пулсира народни живот у те-гобном, прехрамбеном напору, у рвању са земљом и водом и ћудљивим небеским приликама, али и дечије игре, празници, славе и кирбаји и други ритуали. Славјанизми памте и призивају литургију, а у германизмима и хунгаризмима још се назиру трагови црно-жуте монархије. Ту се преплићу и претапају лично и колективно искуство – призори из дјетињства и натуралистичке ратне сцене, сјећања и слутње, оловна стварност и перје поезије.

Из Нешићевих стихова шире се прустовски мириси – свињске масти, рибе и вина, тамјана и липе, прашине и полена, трулежи и пупољака. Из дубине историје још се чује ехо велике сеобе, али и оних малих, појединачних, ништа мање трагичних које, осим пјесника, нико не памти. Из свега овдје зари танушна свјетлост једног готово ишчезлог свијета који је, некада давно, под липом засновала удова Гркиња Нешина, а њен далеки потомак покушава да га стиховима васкрсне.

О томе како се опстаје и духовно траје, да не кажем пјеснички станује ”уз нужну дозу мазохизма,” ту у за-пећку националне културе, на несигурној, лелујавој граници међу свјетовима; на том „педљу копна” изложеном нечастивим силама историје – о томе, поред осталог пјева незаштићени лирски свједок Ђорђе Нешић који по свему достојан јест овог мјеста и овог тренутка.

(Ђорђо Сладоје, *Незаштићени лирски сведок*, Говор на уручењу Жичке хрисовуље, 19. 8. 2015.)

ИМЕЊАК ОНОГ КОЈИ ЈЕ УБИО АЖДАХУ

Нешићева везаност за природу, његова блискост са светом воде, биља, риба и звериња, његова прасловенска, управо паганска сливенска са мочваром, са рибама, врбама и трском, у истом оном равничарском ареалу по којем су се, својевремено, кретали и настањивали, селили се и враћали наши преци, рађа и посебну врсту егзистенцијалне блискости која има снажног уплива и на сам начин мишљења, и на буђење чулних сензација из којих свако, а напосе песничко писање проистиче. Живети у једном простору, под истим звездама, у истом климату и уклетом међуречју, и, посебно, у истом, за Нешића родном пејсажу, и гледати кроз прозор Дунав који тече, то не само да не може преосетљивог лиричара оставити равнодушним, него га, сасвим супротно од тога, коренски условљава и одређује...

...Наравно да песма, уколико тежи да пређе праг стварне поетске вредности, не треба да остане само слика, сетимо се сада Јована Дучића, већ се у њој у неком трену мора отворити и други и трећи план, који ће симболички усложити оно о чему се говори, а сам симбол је, о томе је у критици песништва одавно постигнут договор, језички изнађен начин успостављања додира са нуминозним сферама. Песма заправо региструје тренутак кад се из речи и гласа прелази у ону вишу, вечну тишину, што, наравно, важи и за најбоље стихове Ђорђа Нешића, јер се и у њима, истрајно и наприкривено, осамљивањем у природи као пургативном скровишту и склоништу од морбидне историје, призива осрећени тренутак вечности, тражи се мир или бар варљиви смирај у свету у којем „о нити се биће држи”, што ме опет враћа Раичковићу и његовој чувеној

песми „Нити”, тишини, пејзажу, лирској усамљености, птицама, водама и свим другим симболички отежаним речима...

...Као и све друге суште лиричаре, и Ђорђа Нешића осим сликовности песме, привлачи и њена звучна, слободно би било рећи – музичка димензија. Другим речима, одређени садржај и одређени тип осећајности тражи и, када се песнику песма „отвори”, проналази и своју аудитивну форму, добија ритам и звук помоћу којих оно што се говори постаје сугестивније, изазивајући у читаоцу не само менталну него и чулну реакцију, посебну врсту узбуђења и живог самоприсуства које осећамо само акда читамо поезију или слушамо врхунско извођење неке музичке партитуре. Звучност Нешићеве поезије, сродно његовим поменутиим сапутницима, до посебног изражаја, наравно, долази у сонету, као форми свих форми лирске поезије...

...Ђорђе Нешић је ваљан, сугестиван пример песника који показује како с до сопственога гласа у поезији било које врсте, па и неотрадиционалне какву он у свом зрелом добу пише, не може никако стићи оглушивањем о друге. Нипошти не, већ у сагласју и у дослуху са њима, јер, када се све сабере, сваки појединачни песнички подухват, има ли у њему вредности, улази у трезор једнога језика и једне културе, потврђујући његову посебност и непоновљивост у вавилонском шуму, оглашеном по постању, а до апсурда доведеном у временима у којима, упркос свему... настављамо да пишемо песме. И да их, подразумева се, читамо, јер без читања оно написано не вреди колико ни на „голим тезгама голо ништа”, што би рекао наш песник, Неши, имеак оног који је убио аждаху.

(Михајло Пантић, говор на додјели Змајеве награде у Матици српској, 16. 2. 2016.)

ДУАЛИТЕТ ПЕСНИКА И БОЖАНСКОГ У ЊЕМУ

Песникови дијалози са Богом, започети још у збирци Чекајући Створитеља, продубљују се у овој фази и проширују питањима (без одговора) о езгодусу Срба у заграничним просторима, не само из Славоније и Хрватске, нарочито у две песме: „Осврни се Спаситељу” (из циклуса „Михољско лето”), а кроз апсолвирање осећања свеопштег пораза (колективног, личног, цивилизацијског) након искуства рата деведесетих. Као да наставља дијалог из споменуте песме о „Олуји” 1995, песник се преображава у колективно, прво лице множине, у молитвеном обраћању Богу. Молитвени тон поезије Ђорђа Нешића, тај дуалитет песника и божанског у њему, у најбољим примерима, прибежиште проналази још једино у језику и поезији као таквој: „Не гаси светлост у мојој руци, / Не гаси светлост, Господе. / Нек светосавски дођу вуци, / нека ме ноћас походе. ...// Ко искушеник у келији, / Ја чекам Твоје тајне знаке, / Твој животворни дах; / чекам стих од ватре врелији / Да ме вазнесе у облаке / Ил’ да ме саспе у прах.” У том смислу, надубљи степен стапања бића и језика, где се укида његова персоналност и песник постаје нека врста језичког транс-медија, кроз који ће – у наглашеној хераклитовској паралели велике реке (Дунава) и речи-језика (песника) – противцати време и задато постојање, читују се у антологијској песми „Прозор кроз који Дунав тече”.

Све више усмерен на завичајни микро-простор у укрштају времена, задубљен у прошло, сада већ са приличне временске одмакнутости од (најновијег) рата – усмеривши се финим и понешто хуморним (депатетизованим) промишљањем, на „поетику ситница” које живот значе, или

поетику свакодневнице, обојене сетном хуморношћу, често и пародијом на свим нивоима текста, као својеврсног отклона од повремениог очаја, Ђорђе Нешић своје песничко говорење усмерио је, колико на лично промишљање и „сумирање” песничке и националне судбине, толико и на васпостављање једног, сада већ бившег живота и света завичајног миљеа, све више посежући за завичајном лексиком, са досезањем чак открићем усуда битисања националом и сам припада, а оличеним у топосу – Границе.

Граница је стога, може се рећи, одговор на сва питања, сума свих сетних сумирања до којих је песник дошао, како кроз песничко трагање у историји и традицији српског национала у Славонији, тако и кроз властито (животно) искуство. Граница, или Крајина, она некадашња (Војна, Славонска, која је означавала гранични простор, заправо вечиту несигурност и претњу рата), историјски сталну ратну опасност („закрајинило” каже на једном месту и Андрић), али и скуп плодноносних укрштаја и духовних вредности које су расле упркос никада нормалним условима живота – као таква, заувек се утиснула у менталитет српског народа вековима насељеним на овим просторима.

Из свега проистиче закључак – да је онај „коперникански обрт” са почетка текста – тај егзистенцијално-песнички искорак Ђорђа Нешића кроз сваковрсни осећај пораза (колективног, националног, личног) и кроз Зло какво је изазвао рат, сумиран и фокусиран у топосу Границе – изнедрио изузетну, слојевиту, језички и версификацијски врхунску поезију, као трајан принос српској књижевности.

(Славица Гароња Радованац, *Славонски Срби и мојив границе у поезији Ђорђа Нешића*, поговор књизи Ђ. Нешића *Полој*, Задужбинско друштво Први српски устанак, Аранђеловац, 2016.)

НЕШИЋЕВ СОНЕТ – ИЗУЗЕТАН ПОЈ

Пјесничка књига Ђорђа Нешића *Боље је бићи у мањини* (СКЗ, 2015) имала је изванредан одјек и лијеп успјех. Овдје ћемо скренути пажњу на свега два Нешићева сонета да назначимо једну снажну линију његовог пјесништва и високу вриједност циклуса „Чокот, чаша”.

Сонет „Орезивање воћака” мајсторски је вођен на два плана: опјева се осјетљив и важан воћарски посао који захтијева сигурну руку, пажњу и прецизност, али се већ у другој строфи пјесма о резидби воћака преображава у пјесму о пјесми. Успоставља се парализам између пјесничког и резидбеног посла... Обрт у сонету започео је не с атерцетима, већ на половини другог катрена, а кроз терцете је поређење резача и пјесника досљедно доведено до краја пјесме, с тим што је опис резидбе сада у другом плану и у функцији је описа пјесничког посла...У овом сонету је у средишту пажње завршни пјесников рад на пјесми – сажимање, стезање, „орезивање” пјесме. И то не било које пјесме, већ оне из реда најстрожих – сонета – чијој изради је сажимање и згшуњавање иманентно...Сродан поступак двопланског вођења пјесме наћи ћемо у сонету „Буре” у циклусу „Чокот, чаша”: пјесма о бурету преображава се у аутопоетичку пјесму о сонету...Поетски циклус прати циклус вина: од сађења лозе, преко стасавања винограда, подрума и бурета до чаше. Отуда у наслову *чокоћ и чаша*, почетак и крај винског циклуса назначен метонимијом...”Буре” пјева о пјесми, о уобрачавању сонета којим се достиже идеал норме, и испуњењу идеалне форме смислом, што је све иманентно сонету...Тајна бурета је у његовој способности да кроту проток и проточност који

су вјечно иманентни течности. Буре и течност су у вјечној драматичној међусобној напетости, али и у вјечном складу. Течност увијек тежи да исцури, проточи и птече; буре је вјечно кроти дајући јој свој облик, склад и димензије.

Најзад, у поенти се истиче сродност бурета и сонета. И сонет живи од своје унутарње напетости између катрена и терцета уобручених у савшену форму и склад. Сонет живи од норме и форме која ту норму потврђује или крши, али живи и од своје унутрашње напетости и драме поредиве са напетом, и драмом, између вина и бурета. Само је пуно винско буре право буре достојно пјесме; само је пуно винско буре метафора идеалног, али напетог склада садржине и форме..

(Чокот, чаша) је руковат не малих лирских чуда, изведених, да би Нешићу могли позавидјети највећи и најбољи пјесници. Овим циклусом је српска лирика обогаћена за оригиналан и изузетан пој новог искусног подрумара, из прве четврти двадесет првога вијека, који има су чим изићи пред Орфелина. Можда је овај циклус најави једног моћног тематског тока Нешићевог пјесништва.

(Јован Делић, *Орезивање и уобручавање сонета*, Српски књижевни лист, бр. 14/15, јануар, фебруар и март 2016.)

С ПЕЧАТОМ УНИВЕЗАЛНОГ БИВСТВА

Песме-драме спознате личним увидом у стање властитог бића. до чега лирски субјект непосредно досеже и намах га процењује ритмом и жестином одсева властитих дамара. То се, у ствари, самом ништавилу песник супроставља својом песмом „да би песма оставила бар лирски траг о животу који је некад имао боју, мирисе, звуке за које је аутор умислио да их још увијек препознаје усред пустоши.”

Без патетичности у што је могуће објективнијем приступу оном суштинском у поетском концепту Ђорђа Нешпића, што је у самом средишту његовог рекли бисмо и аутохтоног лирског поја, неизоставно је указивање на једноставност исказа и привид лакоће песмотвора, без ичега сувишног, јер му је песма у доследности хтењем и умењем остварена тако да буде „сва лепа”.

Уочљива је његова посвећеност или брижност у односу на песму као према свом животу. Тај однос је волтеровски, дакле, са осећајем одговорности за свој живот, за све око себе, те га стога и осећа потпуно својим. И за њега је живот онај божански врт који непрестано ваља уређивати, те и песму доживљава као и воћку његовом руком засађену. Са осећањем је дужности да је негује и орезује како би свака на њој од оштрих маказа поштеђена грана имала више ваздуха, у тиме у истој крошњи и више светлости, више слободе при расту што ближе небу, крупнији и здравији плод, а у плоду – здраво семе, семе за вечност. О тој одговорности, о брижности према оном што је од његовог сна и од његове „чврсте руке” и ови аутопоетични стихови: „У патетику реалност се сели./ Овде је реч о животу и смрти,/ о маказама и о танкој црти/ која неживо од живо-

та дели.// Резач је напет. Правила су строга/ и зна се тачно шта сме се, шта не сме./ Устрептао је и самљи од Бога/ ко реже воћке и ко пише песме.// Иста је одговорност, стрепња тиха/ од гране нагло израсле, од стиха/ који би силом у сонет да уђе.// Да ли смртним ил' животним дахом/ дунуо – не знаш – и гледаш са страхом/ на своје дело ко на нешто туђе.// („Орезивање воћака”).

У таквој је мисли и песник Ђорђе Нешић тренем наспрам воћке, са резачем, или тренем над песмом са пером у руци. И ма колико да је у том трену сâм, чини се, и од самог Бога самљи, и једно и друго, воћка и песма, исто су му што и кућа која је, по осећању Гастона Башлара, „наш кутак у свијету и наш први свемир.” (Гастон Башлар: „Поетика простора”. А знано одавно јест: при творењу песме и те како је битно колико знање творења, толико и онај у песми, или песмом одраз властитог животног искуства. Управо таквом међузависношћу таквом условљеношћу одише, јер сав је од таквог ткања, сонетном формом остварен лирски пôј Ђорђа Нешића. Стога нам и ваља указати на битност или на оправданост уплива оног личног чији траг бива препознат у садржају и у концепту у сваком погледу зналачки оствареног уметничког дела.

(Давид Кецман Дако, часопис Траг, бр.70, Врбас, 2022)

ПРЕОБРАЖАЈ СТВАРИ И ПОЈАВА

У поезији Ђорђа Нешића веома важно место има настојање да се сагледа оквир за постојање оног појединца који се може изједначити са лирским субјектом који је често и непосредно одређен или као песник (сонет „Писање, речи” – „Осећам како ме напуштају речи, / мој лог последњи, моје уточиште”) или као неко ко настоји да проникне у саму основу постојања, у тренутке објаве божанског присуства у свету. У сонету „Орезивање воћака” срећемо прву могућност, пошто је ту реч о настојању да се посао песника и посао воћара посматрају као суштински изједначени („Устрептао је и самљи од Бога / ко реже воћке и ко пише песме”). А до тог изједначавања долази зато што и песник и воћар морају да се крећу по простору „у коме је реч о животу и смрти”, о кретању по граници „која неживо од живог дели” и што је подједнака опасност „од гране нагло израсле” и „од стиха који би силом у сонет да уђе”. А то значи да се песнички посао изједначава са свим оним пословима који имају улогу у успостављању потребног реда у самом постојању. У сонету „Вечерњи концерт за весло и дрвени чамац” тематска перспектива је другачије заснована, пошто је у овој песми реч о покушају да се „уђе” у оно исконско, оно првобитно: „Све што се види, чује или слуте, / налик је складу у првој минути”, што значи да се све што постоји самерава са облицима објаве божанског. О томе, нема сумње, сведоче стихови: „Врба је харфа, трска – виолина, / а циљ исконски христоликог сина - / прећи са једне обале на другу”. „Христолики син” се објављује и у часу кад једначење „Два бивша стабла јасена и храста, / уобличена према људској мери” омогућава да се нешто

овоземаљско преобрази „у приказ који нестварно трепери”. То нестварно треперење, та метафизичка аура, сасвим очигледно долази из саме сакрализације простора: „Кад небо тек се у води огледа / (лик Оног који по језеру шета), / час је у којем у стари зглоб седа / кључна кост до тад ишчашеног света)”. Нема сумње да се у песми „Прозор кроз који Дунав тече” срећемо са покушајем да се лично постојање сагледава из чисто метафизичке равни: „Једном, када се размрсе нити / и пораз престане да пече, / кад mine све, да ми је бити / прозор кроз који Дунав тече”. Поме-рајући тачку гледишта на временском плану у тренутке после смрти („кад mine све”), лирски субјект прижељкује само једно – да буде „прозор кроз који Дунав тече”, да буде, другим речима, сведок оног облика постојања који је вечан, измештен изван сфере деловања времена: „Па да кроз мене поглед оде, / у зору када сунце гране, / преко широке плаве воде / до тополика с друге стране. / А увече када се згусну, / на мени капи бивше паре / да ми, пре него мирно усну, / дечји прсти цртају шаре”. Настојећи да своје постојање угради у оно што је ванвремено, лирски субјект у овој песми Ђорђа Нешића показује зашто овај песник тако често сведочи о ономе што је „маловремено” и слабо а свој поглед, пун чежње, усмерава ка ономе што се оглашава из непролазног, ономе што сведочи о постојању непролазног.

Ако се песма „Прозор кроз који Дунав тече” може посматрати и као нека врста резимеа суочавања са пролазношћу, са оним животним садржајима чије призивање тон песама води ка меланхолији, онда ћемо у песми „Душа, граница” срести слику сасвим специфичног облика постојања. За тај облик постојања карактеристично је и то што се сам опис може схватити у дословном смислу, што се он може посматрати као слика живота у близини недавно

постављене граничне рампе која је покидала везе између целина којима биће лирског субјекта припада („Кад се слуту прича сушта, / згранут, гледаш у паници / руку која рампу спушта / на ивици, на граници”), а тој теми је Ђорђе Нешић посветио и песме „Граница” и „На граничном прелазу”. Већ у првом стиху песме „Душа, граница” срећемо и један важан семантички сигнал. Он треба да нас упозори на то да је предмет описа оно што су симболисти звали душевно стање („То што душа каткад пишти, / телесног је одраз ропства”). А кад је већ реч о душевном стању, сасвим је очигледно да је оно у нескладу са телесним, односно са оном сфером егзистенције коју испуњавају садржаји из сфере телесног. И кад се у песми појави питање о проблему границе у једној сасвим другачијој сфери („Знаш ли у ком часу тамном / материја мења својства?”), читаоцу постаје јасно да је опис преведен у чисто симболичко-метафизичку сферу, да више није реч о простору већ о могућности унутрашњег преображаја ствари и појава, о прелажењу границе између облика постојања. Потреба да се стигне на ову границу проистиче, сасвим сигурно, из онога о чему је реч у песми „Провинцијска серената”: „Чамотиња. Древна туга. / Подупру је ретки гости - / птичја грипа, свињска куга / и обиље људске злости”. А пошто је све то праћено и „депресијом у равници” али и чињеницом да „празну земљу пустош пржи”, логично је и то што „о нити се биће држи”. О тој нити говори се у песмама Ђорђа Нешића са оном врстом сугестивности која је својствена аутентичним лирским песницима. И у томе лежи снага којом ове песме делују на читаоца.

(Радивоје Микић, *Од неоавангарде до лирске метафизике - њоезија Ђорђа Нешића*. Из говора књижи *Сунце и лед*, Библиотека Владислав Петковић Дис, Чачак, 2018.)

МЕДИТАТИВНА СИНЕРГИЈА ОСТИХОТВОРЕНОСТИ

Нешићев стих је смирен, утишан, некако спонтан, без икакве журбе и загрцнутости, сигуран у себе, сплавари тихо као молска рапсодија, која песника не ограничава ни у чему. Шта више. Неочекивана је, али и аутентична и самосвојна, толика тишина стиха, која песнику омогућава да у стих уметне медитацију, нарочито дескрипцију. Опуштеном и тихом Нешићевом стиху посебно погодује и специфичан „сложај речи”, који не ремети основни звук песме, а семантички нуди неочекивано богатство.

Већ је било речи да за песника Ђорђа Нешића можемо рећи, између осталог, и да је песник природе. Да је природа део његовог бића. Отуда толико тихе и живописне дескрипције и екфразе, које се складно и са мером, уклапају у медитативно-наративан песников израз, што су, надам се, на завидан начин, посведочили и до сада цитирани стихови из „струна”.

И на крају, нужно је макар поменути, колики значај за Нешићево песништво, претпостављам и за његов живот, има – вода, као његово окружење и извориште живота. Иако, упркос ранијем познавању Нешићевог стиховања, није захвално само на основу једне књиге тумачити значај који има један од вечних елемената, посебно битан у хришћанству, али и у словенској митологији и предањима. Но, не може се ни прећутати утицај који вода има у Нешићевом стиху.

Наиме, постојбина словенских племена обиловала је рекама, изворима, језерима и мочварама, што је утицало да вода постане предмет култа и обожавања, што се наставило и након њиховог пресељења на Балкан, који је обило-

вао водом. Да се култ воде сачува, погодовао је податак, да хришћанство није потискивало старословенски култ воде. Шта више, и сам Исус Христос крштен је у реци Јордан. И библијска синтагма – света вода, довољно говори сама за себе. Дакле, вода нас прати од свог рођења и крштења („Живот је из воде ... Разлива се вода и живот отиче” – песма „Вода и лед”; „у прапочетке води” – песма „Миланковић; „растао сам у води” – песма „Мика Алас учи да плива”), па до часа смрти, и у паганству и хришћанству, што сведочи и песма „Сати”: „негдје крај ријеке да је стати и сачекати / да прође све што мора да исцуре сви сати”. И током живота вода за човека има протективну улогу („Близуна реке ће те увек / издићи изнад кала” – песма „Ушће”; „и кренеш према води путем свог исходишта” – песма „Чим узмеш весло”).

Осим тога, наши преци замишљали су воду као границу између земног и загробног живота, као место на коме је привремено обитавала душа покојника, пре него нађе коначно станиште, што је сврстава у „сеновите”. Али, у том чину, вода је и медијум преношења душе у рајско насеље („У вечном кружењу живота и смрти... вода је разносач” – песма „Вода и лед”), аналогно учењу не само хришћанства и паганства, него и осталих митологија.

Затим, оно што осећамо читајући Нешићеве стиховима у којима су актери вода и њене модификације јесте моћ песника, као и наших претходника, да воду доживљава на анимистички начин – верује да је вода живо биће. Па се народ, још увек, са њом тако и опходи, тврди нам песник Ђорђе Нешић.

(Алекдандар Лаковић, Струне, Летопис Матице српске, књига 510, свеска 6, Нови Сад, децембар 2022.)

О ПОЕЗИЈИ ИЗ ДУНАВСКИХ ДУБИНА ПРЕМА КОЗМИЧКИМ ВИСИНАМА

(Ђорђе Нешић) својом новом књигом једноставног наслова „Струне” ... изнова је потврдио сав свој јединствени, раскошни пјеснички талент исписујући стихове који плијене изричајем, римом, мелодиозношћу, одабиром мотива, дубином садржаја и тражењем смисла нашег бивања, али и стремљењима високим духовним и мисаоним досезима који наш живот, успркос свим тегобама и егзистенцијалним горчинама чине подношљивим, а у ријетким тренуцима среће чак и радосним.

Управо на том фону, у том распону „дунавских дубина (Дунав је исходиште, лајтмотив његова пјевања, писања уопће) и козмичких висина”, Нешић покушава дохватити и открити љепоту која нас окружује, а да тога често нисмо ни свјесни, увијек тражећи ослонац и снагу у садржајима моралних/кршћанских вриједности без којих ништа чему жудимо, о чему сањамо, што желимо (п)остварити нема смисла.

Ђорђа Нешића (рођен у Бијелом Брду, код Осијека, 1957.) тешко је „класифицирати”, стрпати у некакву „једнообразну књижевну ладицу”, не само због етничке припадности и мјеста гдје живи и ствара, већ још и више у погледу његова (не)припадања одређеној „школи” поетичког стваралаштва, које, ма колико се то у прву руку чини саморазумљивим и јасним, заправо измиче сваком, уобичајном, стереотипном „рангирању”. Иако би се стилем, пјевањем, наративом, традицијом, рукописом... могао сврстати у различите књижевне покрете и правце, или успоредити с низом значајних литерарних великана (особно увијек ме

асоцира, а да ми је то тешко објаснити на Милоша Црњанског), управо ту и долазимо до првих, (не)одређених потешкоћа, јер ништа што је у вези с овим пјесником није једнодимензионално; све што би рекли, или могли рећи о њему и његовом стваралаштву има попут митског Јануса, најмање два лица; наравно не у пејоративном, некаквом погрдном смислу, већ управо супротно: та се мултидимензионалност у пјесничком изричају још даље шири и рачва стварајући свјетове који не постоје нигдје, већ само и једино у Нешићевим пјесмама, што је очевидан доказ снаге и оригиналности његова ђела.

Наравно, прије свега је важно и релевантно Нешићево „осјећање припадности”, а оно је недвојбено, али за читатеља то није пресудно: ишчитавајући његова пјесничка и прозна остварења упознајемо чудесно лијеп и посебан свијет Подунавља, његових људи који су животом на граници, с обје стране границе, подједнако и Срби и Хрвати, да не спомињемо Мађаре и оно још нешто мало преосталих Нијемаца, по вокацији били, морали бити и национално и козмополитски опредељењени, јер томе их је (по)учио граничарски топос и етос као једино могућем начину преживљавања; то је био изнуђени *modus vivendi*, који је временом, без обзира на вјерске, традицијске, културолошке и националне различитости, (п)остао доминанта њихова бића и духовности, ни рат(ови) то није помутио, иако је наравно увијек било оних, с обију страна, прецизније речено са свих страна, који су то страсно покушавали пореметити.

А, моћни Нешићев пјеснички глас је управо глас тог сношљивог, културом богатог свијета; није се дао уклонити, нити покорити пред предрасудама и ксенофобичним испадима, „ни наших, нити њихових”, јер припада свије-

ту уљуђеног грађанства које у разликама не види никакве проблеме; дапаче, сматра да су оне највеће богатство једне заједнице, доказ да је витална, жива и уређена по мјери Човјека.

Нешић је књижевник, прије свега пјесник, Богом да-
ног талента и инспирације који има ту (не)срећу да живи
једном ногом у Хрватској, другом у Србији, срединама то-
лико различитим, а опет тако блиским, у сваком погледу
упућеним једне на другу и баштини оно најбоље с обију
страна границе, која није само симбол раздвајања, већ и
сусрета и сурадње. А, то му даје једну специфичну слобо-
ду „гледања” на ствари, живот и људе око себе, коју многи
други писци, па и они од формата немају, или барем не на
такав начин.

(Јарослав Пецник, Нови лист, 18. 9. 2022.)

СВЕТ СЕ НА РЕЦИ РАЂА СВАКОГА ЈУТРА

Иронија је једна од оних димензија песништва Ђорђа Нешића која га карактерише и издваја међу савременим песницима. Можда би било добро додати, уз иронију и савршен осећај за меру за ту иронију. А још од Старих Грка осећај за меру важи као друго име за таленат. У грчкој трагедији иронија проистиче из структуре односа који омогућују потпун тријумф судбинског над човековим свесним жељама и намерама, док је код романтичара иронија продукт самосажаљења и подсмеха самом себи. Иронија Нешићу увек обезбеђује потребну дистанцу у односу на предмет певања. И ако постоји нека особина коју баштини као средњеевропски песник, онда је то та неподношљива лакоћа ироније. Сонет *Пад у њогрум* (Нешић је, што је мало коме пошло заруком, истовремено песник и воде и вина (sic) заслужује да послужи као пример за ту иронијску димензију Нешићевог песништва. Наизглед комична ситуација, пад у подрум због неопрезности, могла би заиста довести на крају до једне винске комичне песме у којој се све лепо и добро завршава поред неког бурета с натегом у руци. Али, није тако. Песник вели:

*У њогрум кад сам уђао ономад,
случајношћу кад сколио ме силећ,
нисам њо схваћуо ко њраћичан комад;
њај њад у шали каћикад зовем лећ.*

*Мада садирак заличи на њораз
(њри вића ребра, модрице и крв),
за доњи ревир њо је дио ограз,
но беше близу да облизне се црв.*

*Већ речено је, знано од искони,
да лелујамо да смо њаду склони,
да суновраћом сврши сваки кретј.*

*Свестј да уиџа кварљива је роба,
шайће да све је генерална проба
за искорак у онај друји свей.*

Већ у трећем и четвртном стиху појављују се придев *иџаичан* и именица *шала*. Песник ће између те две наизглед (баналне) хриди, провући песму меланхоличног тона, рефлексивну, снажну, у коју ће инкорпорисати и део Миљковићевог стиха, да смо *њаду склони*. Тако ће неосетно читаоцу и тумачу додати и ту димензију мотива пада из дела великог песника неосимболизма. А пад је од искони, још од палог анђела и Икара, једна од кључних кретњи за коју зна наша цивилизација. Пад у подрум у Нешићевој песми је генерална проба за пад у вечност. Распон између та два простора мајсторски је премошћен у овој песми.

(Мирослав Алексић, поговор књизи Струне, Центар за српске студије, Бања Лука, 2022.)

КОСМИЧКА ПРЕСЛИКАВАЊА ЂОРЂА НЕШИЋА

Ђорђе Нешић ипак није песник који околину сагледава тек „у висини својих очију и испод те разине”. Следећи земљака чије науковање вишестрано прославља, Нешић у своју новију поезију уноси нешто од Миланковићевих лирски „осунчаних” поставки. Кад песник тумачи умног зави-чајца наводећи да Сунце „одређује ритам наших свакодневних, годишњих и животних циклуса”, он као да освешћује древни доживљај о саображености човека са природним током, који у усменој лирици исказује паралелизам. У основи је песничка, тј. сликовита, Миланковићева потврђена теза да „све што се у тој прошлости десило остало је записано у дубини земљине коре”, а да његова теорија „служи као читанка те прошлости”. Слојеви језичке прошлости проговарају у песничком тексту, као што то чине слојеви коре о прошлости нашег глобуса – како је генијално показао наш великан, који у свом родном месту, припалом данашњој Хрватској, није добио ни улицу. Трудољубивост разностраног подвижника Нешића, међу другим< заслужним, учинила је да Миланковићева родна кућа, у Даљу на Дунаву, одскора постане изузетна културна тачка, достојна светски признатог дела – које игноришу и републичке власти и образовни „сустав” суседне, нове независне државе.

Миланковићево круцијално питање односа „Сунца и леда”, живота и беживота, Нешић узјамљује као симболе своје лирске запитаности. Тај однос доживљава као игру – што и живот и уметност јесу – која раскрива образац портета, сучељен беспоретку: „У игри Сунца и леда, / плесу на танкој нити, / има и мора бити / вишег, канонског реда. // Кад Земља отклон чини [...] Миленијумска мера – запис из ледних дана // у стени и у лесу. / А наши списи – где су?” Тамо где данас владајући умни играчи сладострасно и са-

моубиствено налазе и дубе пукотине и дисонанце, Нешић се приклања јасним знацима логосног поретка, вишим мерама унутар сваког појединачно, сабрано загледан у видике горње и доње, у небеска и земна „Сагласја”: „циклус је мера времена, / а елипса путања / где год се космос преслика”. Наспрам распарчаности, одељености и краткотрајности, Нешићеве песме указују на свеповезаност и сталност, нпр. песма „Једном”: „са оним што је увек и стално / невидљиво а неупитно / што заплъскује ум нам вално / тек слутњом да је неумитно // и да је вртње иста оса / живота дробног и космоса.” Човек и његов језички дестилат сведоче распон између дробних живота и бескрајног космоса, између прашине подигнуте на сокаку у децјој игри и Сунчевог животодавног кружења, које у тој игри учествује и чини је могућом, у канонским размерама, какве су, уосталом, и размере песничких облика.

Али, свачији поглед према Сунцу креће са завичајне тачке, макар где се човек и учењак најпосле нашао: „То Сунце угледао је први пут Милутин Миланковић у родном Даљу како се, огромно и румено, подиже изнад бачких врбака и тополика и рефлектује своје зраке од огледала Дунава.” На истој тачки, поглед на тополике са бачке стране, сагледао је Нешић и сместио у песму „Прозор кроз који Дунав тече” која сав удес лирског гласа сажима у стабилном ритмичком поретку катрена. Ретко је досежна тако прозрачна и освајајућа дубина. Упамтили смо тако шта у сонетима раног и позног Раичковића, или у Ноговој молитви „Нек пада снијег, Господе”. Одскора нас таква ретка прозрачност задахњује и у лирским дестилатима Ђорђа Нешића, након толиког зрења и толико врења, унутар микрокосмичких ритмова које песник ослушкује и прати.

(Драган Хамовић, Космичка пресликавања Ђорђа Нешића, Домети, бр. 186-187, Сомбор, 2021.)

НАПОМЕНА

Књига „Дестилаџи” омишран је избор из поезије Ђорђа Нешића, у којем су изостављене њесме из прве двије књиге, писане по друџачијем њоеџичком обрасцу. Избор је сачинио аутор, не развршавиши њесме по хронолошком реду настанка и објављивања, него по тематској и мотивској блискокости. У избор је унесена необјављена њесма Грачаница, у сну. У неким њесмама извршене су мање измјене које се могу сматрајџи њиховим коначним верзијама.

БИЉЕШКА О АУТОРУ

Ђорђе Нешић рођен је 1957. године у Бијелом Брду код Осијека. Дипломирао на Филолошком факултету у Београду (група југословенске књижевности и српскохрватски језик). Радио као професор у средњој и основној школи, као библиотекар, директор културног центра... Од 1998. г. запослен као виши стручни сарадник за друштвене дјелатности у општини Ердут. Од 1999. г. волонтерски обавља дужност управника Културног и научног центра „Милутин Миланковић” у Даљу.

Објављена дјела:

- Црв сумње у јабуци раздора, песме, Рад, Београд, 1985.
- Сурогати, песме, Рад, Београд, 1990.
- Чекајући Створитеља, песме, Слово, Врбас, 1995.
- Харонов чамац, песме, Рад, Београд, 1998.
- Прозор кроз који Дунав тече, изабране и нове пјесме, СКД Просвјета, Загреб, 2000.
- Лук и вода, завичајни рјечник, СКД Просвјета, Загреб, 2004., 2. измијењено и допуњено издање 2012. год.
- Граница, пјесме, СКД Просвјета, Загреб, 2006.
- Боље је бити у мањини, изабране и нове песме, Српска књижевна задруга, Београд и СКД Просвјета, Загреб, 2015.
- Полог, изабране и нове песме, Задужбинско друштво „Први српски устанак”, Аранђеловац, 2016.
- Сунце и лед, изабране и нове песме, Градска библиотека „Владислав Петковић Дис”, Чачак, 2018.
- Први циклус, десет година рада КНЦ „Милутин

Миланковић”, монографија, КНЦ „М. Миланковић” Даљ, 2019.

- Окапнице, записи, есеји, критике, Дијак, Прибој, 2020.
- Рани радови, пјесме, СКД „Просвјета” Загреб, 2021.
- Струне, пјесме, Центар за српске студије, Бањалука, 2022.

Народна библиотека „Стефан Првовенчани” Краљево објавила је 2016. године зборник радова „Ђорђе Нешић, песник”, с научно – критичарског скупа, одржаног 2015. године, поводом награде Жичка хрисовуља. Центар за клутуру Плужине и Фондација Група север објавили су зборник радова „Струна бруј” 2024. године са Симпозијума критике о дјелу Ђорђа Нешића, одржаног у Плужинама 2023. године.

Пјесме Ђорђа Нешића заступљене су у бројним антологијама поезије и преведене на неколико језика.

Члан је Одбора САНУ за динамику климатског система Земље и дјело Милутина Миланковића.

Награде и признања:

- 1985. Бранкова награда (за збирку песама Црв сумње у јабуци раздора)
- 1995. Лаза Костић (за збирку песама Чекајући Створитеља)
- 1995. Милан Лалић (за збирку песама Чекајући Створитеља)
- 1999. Плакета Сарајевских вечери поезије (за збирку песама Чекајући Створитеља)
- 2010. Сава Мркаљ СКД Просвјета Загреб (за нарочит до-

- принос култури Срба у Хрватској)
2013. Повеља Заједничког већа општина Вуковар (за изузетан допринос у очувању и развоју националног, културног и духовног идентитета српске заједнице у Хрватској)
2015. Жичка хрисовуља (за поезију што сведочи и памти повест народа са границе)
2015. Повеља Венац слободе „Радомир Дракулић” за родољубиво песништво, Градска библиотека „Карло Бијелицки” Сомбор и Удружење грађана „Раванградско пролеће” Сомбор
2016. Змајева награда (за збирку песама Боље је бити у мањини)
2016. Одзиви Филипу Вишњићу (за особен и савремен лирски исказ оовременог родољубља)
2016. Петровдански вијенац (за збирку песама Боље је бити у мањини)
2018. Плакета Никола Тесла Српског народног вијећа Загреб, за изузетан допринос унапређењу положаја и очувању српског идентитета Срба у Републици Хрватској и развоју српских институција
2018. Дисова награда за шири опус и изразити песнички рукопис, трајно утемељен у савременој српској књижевности
2018. Награда Волонтер године Волонтерског центра Осијек, за десетогодишњи волонтерски рад у КНЦ-у „Милутин Миланковић”
2018. Културни образац, награда Министарства културе и информисања Републике Србије за посвећени рад на пољу културе
2019. Видовданска повеља, за свеукупно досадашње стваралаштво; СКПД „Просвјета” в Соколац

2021. Венац Лазе Костића, Градска библиотека „Карло Бијелицки” и Удружење грађана „Раванградско пролеће” Сомбор
2021. „Скендер Куленовић – Књижевни вијенац Козаре” за животно дјело – Организациони одбор 49. сусрета на Козари
2022. Грачаничка повеља, за песме дубоко укореењене у песничку и националну традицију и судбину; Дом културе Грачаница
2022. Вишњићева награда, за свеукупно досадашње стваралаштво; Културно – образовни центар Шид
2023. Велика базјашка повеља, Савез Срба у Румунији
2023. Награда Бранко Ћопић, за књигу „Струне”, Задужбина Бранка Ћопића

Као управник КНЦ „Милутин Миланковић” организовао је низ научних манифестација посвећених Миланковићу, између осталог и седамнаест „Миланковићевих циклуса”. Организовао је и пет научних скупова посвећена Јакову Игњатовићу, Ђорђу Оцићу, Милутину Миланковићу као књижевнику, Милану Кашанину и Срети Батрановићу, те уредио зборнике с ових научних скупова. (Сто педесет година од доласка Јакова Игњатовића у Даљ, Повратак у Ердабово, Књижевни опус научника Милутина Миланковића, Књижевни и критичарски опус Милана Кашанина – у сарадњи с Институтом за књижевност и уметност Београд и Поетика кратке приче Срете Батрановића).

Ђорђе Нешић живи у Бијелом Брду и у Сомбору.

Садржај

1. Велика сеоба

Манастир Водица у Даљ Планини	7
Кир Арсеније	8
Путовање Стефана Раваничанина до манастира св. Николе у Ораховици у доба Велике сеобе	9
Велика сеоба удове Gerline Neschine	10
Осврни се, Спаситељу	11
Молитва заспалом Господу	12
Прогнаник	14
Елегија повратника	15
Балада	16

2. Уточиште за боса стопала

Прва слика	19
Ивањданска ватра	20
Бели се коцка шећера	21
Бели дуд пред кућом	22
Апотеоза прашини	23
Кованлук	24
Кебин сокак	25
Бијело Брдо	26
Атар	27
Пруд	28
Аласка кућа	29
Копачки рит	30

Стара Драва	31
Игра	32
Тајанствени сусед	33
Реквијем	34
Соната	35

3. Варница с трамвајске троле

Гимназијски дани	39
У поткровљу	40
У приземљу	41
У подруму	42
Тврђа	43
Српска православна црквена општина у Доњем граду ..	46
Излазак	47
Доњи град	48
Изнад античке Мурсе	49
Књиге	50

4. Успаванка за Вуковар

4.1. *Предели*

Лука	53
Пијац	54
Из подрума	55
Борово Насеље	56
Бугарско гробље	57
Ноктурно	58
Таштина	59

4.2. Град

Ни пљувачке, ни глине	63
На вјеки вјеков	64
Подај, Господи	65
Сред вуковарске зиме	66
Чекајући Створитеља	67
Кроз плућа бившег града	68
Са Мефисотве оргије	69
Са одстојања	70
Душа града	71

4.3. Створења

Миш	75
Шишмиш	76
Пацов	77
Псето	78
Мачак	79
Паук	80
Голубица	81
Кокош	82
Рода	83
Дунав	84

5. Људи

Нема људи	87
Кичма, метак	88
Споменик	89
Писмо	91
Стражарско место бр. 3	92
Спаваоница	93
Чварак	95
С гаћама на штапу	96
Коментар	97
Изнудица	98
Образ за стид	99
Кош у последњој секунди	100
Царске буле и едикти	101
Лето '95	102

6. Прозор кроз који Дунав тече

Април	105
Дивље гуске	106
Зев	107
Михољско лето	108
Речи	111
Прозор кроз који Дунав тече	112

7. Скаске и серенате

Мањинска серената	115
Провинцијска серената	116
Ортодоксна серената	117
Скаска о свињској масти	118
Запис о благодотуробију	120
Ода фишу	121
Химна шљивовици	122
Порука шљивовици	123
Пухор пепела	124
Писање, речи	125

8. Граница

Граница	129
На граничном прелазу	130
Дунав, граница	131
Душа, граница	132

9. Чим узмеш весло

Вечерњи концерт за весло и дрвени чамац	135
У чамцу, пред свитање	136
Чим узмеш весло у руке	137
Дестилат	138
Једном	139
Копија	140
Привиди	141
Сагласје	142

10. Маргина

На маргини	145
Површноост	146
Убрзање	147
Неизрециво	148
Рутина	149
Чаролија	150
Недовршене песме	151
Песма чиновника	152
Инвентура	153
Пад у подрум	154
Сати	155
Понедељак, ујутро	156
Грешке	157
На слово, на слово	158
Слова и числа	159
Блато	160
Немилице	161
Полог	162

11. Како се увис стреми

Орезивање воћака	165
Калем	166
Сађење лозе	167
Виноград	168
Грозд	169
Подрум	170

Буре	171
Вино	172
Здравица Захарији Орфелину	173
Молитва св. Трифуну	175
Бог и вино	176
Чаша	177

12. Језик је васељена

Вода и лед	181
Сунце и лед	182
Језик је васељена	183
Кућни притвор	184
Небеска механика	185
Сунчев ритам	186
Траг	187
Ушће	188

13. Миланковић

Родна кућа Милутина Миланковића у Даљу	191
Жабљи крекет	192
Кад снег завеје	193
Зимски солстицијум	194
Грудва	195
Миланковић	196
Гуске	197
Триптих за Тинку	198
Мика Алас учи да плива	201

14. Пресликавања

Бранко	205
Змај	206
Јаков	207
Дис	208
Кашанин	209
Лази, у спомен	210
Мркаљ	211
Тесла	212

15. Творац речи

Храм св. Николе у Вуковару	215
Патријаршијски двор у Даљу	216
Пред Савиним пиргом	217
Не гаси светлост	218
Творац речи	219
Исаије	220
Плови, пловче	221
Високи Дечани, у сну	222
Грачаница, у сну	223
Изводи из записа о поезији Ђорђа Нешића	225
Биљешка о аутору	259

Ђорђе Нешић
ДЕСТИЛАТИ
(Изабране пјесме)

Издавачи
Архив Војводине
Књижевна заједница Шид

За издавача
Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине
Срђан Малешевић, председник Књижевне заједнице Шид

Припрема за штампу
Александар Павловић

Штампа
САЈНОС, Нови Сад

Тираж
300

ISBN 978-86-6178-179-7

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14

НЕШИЋ, Ђорђе, 1957-

Дестилати : (изабране пјесме) / Ђорђе Нешић. - Шид :
Књижевна заједница Шид ; Нови Сад : Архив Војводине, 2025
(Нови Сад : Сајнос). - 270 стр. ; 21 см. - (Едиција Вишњићева
награда)

Тираж 300.

ISBN 978-86-6178-179-7

COBISS.SR-ID 159323401